

Pobyt Jana Husa na hradě Krakovci. K novým otázkám a současnému stavu bádání

DAVID KOZLER

Jubilejní rok 2015 přinesl řadu nových podnětů pro další husovské bádání. Patří mezi ně i výklad rakovnického archiváře Jana Krška, který výrazně zpochybňuje historicitu Husova pobytu na hradě Krakovci v roce 1414 a nabízí jiné alternativy místa jeho přebývání před cestou do Kostnice. Krško výsledky svého bádání přednesl na dvou odborných konferencích: „Hus – husitství – tradice – Praha. Od reality k mýtu a zpátky“ (Praha, 27.–29. května 2015) a „Hus – osobnost napříč staletími“ (Lány – Krakovec, 24. června 2015).¹ Na druhé z nich byla zároveň představena jeho kniha s názvem *Pět životů Jana Husa na Krakovci*,² jejíž úvodní, reálnému Husovu životu věnovaná kapitola (ostatní se zabývají jednotlivými etapami husovské tradice) podle anotace „přináší nové objevy, které zřejmě přepíší učebnice základních škol“.³ V mírně upravené podobě vyšla tato část publikace jako studie v Rakovnickém historickém sborníku⁴ a po částečné revizi rovněž v odborném periodiku Husitský Tábor.⁵ Pro laickou veřejnost uspořádal autor řadu popularizač-

---

1) Průběh lánské konference podrobně přiblížila Vladimíra HRADECKÁ, *Hus – osobnost napříč staletími. Konference konaná 24. června 2015 v Lánech*, Středočeský sborník historický 41, 2015 [vyd. 2016], s. 357–359.

2) Jan KRŠKO, *Pět životů Jana Husa na Krakovci*, Rakovník 2015 (kapitola Život první. Hus v přípravách na koncil otištěna na s. 9–19).

3) Cituji podle internetových stránek Knihkupectví Karolinum: http://www.cupress.cuni.cz/ink2_ext/index.jsp?include=podrobnosti&id=256532 [cit. 2016-09-14].

4) Jan KRŠKO, *Otazníky kolem Husova pobytu na Krakovci*, Rakovnický historický sborník 11, 2014 [vyd. 2015], s. 117–124; dále citováno jako „*Otazníky* (2015)“.

5) Jan KRŠKO, *Otazníky kolem Husova působení na Krakovci*, Husitský Tábor 19, 2014 [vyd. 2016], s. 115–125; dále citováno jako „*Otazníky* (2016)“. Redakce Husitského Tábora autorovi umožnila, aby

ních přednášek. Úsilí rakovnického badatele se přitom dostalo značné pozornosti regionálních i celostátních médií, Český rozhlas Plus dokonce Krškovým zjištěním věnoval hned dva díly pořadu Historie Plus.⁶ Reflexe výše uvedené publikace se pak objevily také v recenzních rubrikách odborných časopisů a sborníků.⁷ Cílem předkládaného příspěvku je představit aktuální stav zpracování tématu, shrnout dosavadní diskusi a na základě vlastního výzkumu na ni konstruktivně navázat. Stať se soustřeďuje na čtyři problémové okruhy, o nichž se v současné době rokuje, a opírajíc se o širokou škálu použitých zdrojů se snaží důkladně projasnit pramennou situaci a poskytnout ucelenější a kritický pohled na diskutované otázky.

Obraz Husova pobytu na Krakovci ve Starých letopisech českých⁸

Klíčovým a často citovaným pramenem pro poznání krakovecké epizody Husova života jsou Staré letopisy české (dále též SLČ). Zatímco předchozí badatelé se spokojovali jen s dostupnými edicemi, Jan Krško se ponořil i do studia některých rukopisů a jako první se pokusil systematicky vysledovat genezi obecně známého výkladu. Ve svých závěrech rakovnický archivář zdůrazňuje „kontroverzní vznik příslušné pasáže a její postupný vývoj“.⁹ Jednotlivé fáze tohoto vývoje podle něj reprezentují čtyři skupiny textů SLČ. Jsou to: 1) texty nejstarší vrstvy, které se o Husových mimopražských pobytech vůbec nezmiňují, což Krško interpretuje jako silný argument v neprospěch historicity pobytu Jana Husa na Krakovci; 2) texty E, K, G a H, jež už o Husově venkovském působení informují, ale podle Krška bez uvedení konkrétních lokalit; 3) text Sa, který se zmiňuje jen o Janově odchodu na Kozí hrádek, a text O, jež je prý sdílnější – „informuje, jak Hus v blízkosti Hrádku sloužil ve stodole mše, kázal proti papeži a křtil děti v rybníce“, ale krakoveckou epizodu zcela opomíjí; 4) texty R, T a L, v nichž se kromě Kozího hrádku objevuje

---

ve svém příspěvku – jinak téměř do slova stejném, jako je ten, který byl otištěn v Rakovnickém historickém sborníku – reflektoval kritické připomínky obsažené v mé recenzi na knihu *Pět životů Jana Husa na Krakovci*, jež byla otištěna v témže čísle časopisu (srov. pozn. 7). Anglické resumé (s. 124–125) však už zůstalo v původní podobě, a proto plně neodpovídá obsahu příspěvku, ježž má shrnovat.

6) Stanice ČRo Plus, pořad Historie Plus, 17. 10. 2015, dostupné online: <http://prehravac.rozhlas.cz/audio/3493857> [cit. 2016-09-14]; 2. 7. 2016, dostupné online: <http://prehravac.rozhlas.cz/audio/3661411> [cit. 2016-09-14].

7) David KOZLER (rec.), *Pět životů Jana Husa na Krakovci (J. Krško)*, Husitský Tábor 19, 2014 [vyd. 2016], s. 237–243; Robert NOVOTNÝ (rec.), *Pět životů Jana Husa na Krakovci (J. Krško)*, Studia mediaevalia Bohemica 7, 2015 [vyd. 2016], s. 175–176; Viktor POHANKA (rec.), *Pět životů Jana Husa na Krakovci (J. Krško)*, Středočeský sborník historický 41, 2015 [vyd. 2016], s. 340–342. Na moji recenzi reagoval autor knihy v témže čísle Husitského Tábora – viz Jan KRŠKO, *Vyjádření k recenzi Davida Kozlera*, Husitský Tábor 19, 2014 [vyd. 2016], s. 245.

8) V dalších poznámkách budu (až na několik výjimek) odkazovat pouze na rukopisné originály; v případě rukopisů, jež jsou v digitalizované podobě dostupné v Manuscriptoriu (<http://www.manuscriptorium.com>), je v citaci za signaturou v závorce připsáno M. Sluší se však uvést, že nemalá část mého bádání proběhla v Archivu Akademie věd ČR, kde jsou ve fondu Historického spolku uloženy opisy většiny známých textů SLČ i další přípravné materiály pro J. Emlerem a J. V. Šimákem dlouho připravovanou, ale nakonec nikdy nerealizovanou velkou kritickou edici. Za ochotu a vstřícný přístup děkuji správci badatelný dr. Janu Chodějovskému.

9) J. KRŠKO, *Vyjádření*, s. 245.

již také Krakovec. Předloha textu R, který je z poslední skupiny nejstarší a dochoval se v tzv. rukopise vratislavském, vznikla až někdy za vlády Vladislava II. Jagellonského, a proto si rakovnický badatel klade otázku, odkud autor informace o Krakovci čerpal. „Popisoval tvůrce rukopisu opravdu reálné události, či chtěl jen podle svého nejlepšího svědomí dokreslit životopis svatého mučedníka? Příběh apoštola, který šíří poznanou pravdu mezi prostým lidem, aby pak odešel prokázat věrnost Bohu před mocnostmi tohoto světa.“¹⁰

Robert Novotný ve své reflexi Krškovy knihy upozorňuje, že „recentní výzkumy historické paměti ukazují, že i svědectví zaznamenaná s podstatně větším odstupem (a dodejme: o podstatně méně důležitějších věcech, než je odchod ‚světce‘ na mučednickou smrt) odpovídají skutečnosti“.¹¹ Na druhou stranu je však třeba připomenout například skutečnost, že podrobné a věrohodně působící vyprávění o průběhu bitvy u Ústí nad Labem v roce 1426, jež se objevuje v textu R, obsahuje podle detailní analýzy závažné nesrovnalosti a nepochází z pera očitého svědka, nýbrž je pozdní kompilací. V textu L jsou zase zahrnuty podrobné popisy bitev svedených Janem Žižkou u Hořic a u Malešova, které se ve světle moderních výzkumů ukázaly jako odborné práce z oblasti vojenské teorie sepsané koncem 15. století, jejichž autor posílil autoritu svého textu jménem legendárního slepého vojevůdce.¹² Pokud by tedy pramenná situace byla v případě Husova pobytu na Krakovci taková, jak ji líčí Jan Krško, prostor pro pochybnosti by tu jistě byl. Opravdu je však výklad o krakoveckém působení mistra Jana zachycen jen ve výše uvedených třech textech? A skutečně nelze zjistit, odkud autor archetypu textu R informace o Krakovci čerpal?

Jako Staré letopisy české se od dob Františka Palackého označuje jedinečný a mimořádně rozsáhlý soubor analistických a kronikářských textů, který je obsažen ve více než třiceti dochovaných rukopisech a pokrývá především české dějiny 15. a počátku 16. století. V textech nejstarší vrstvy, jež vznikaly od roku 1432 a jsou badatelům k dispozici v podobě moderní edice,¹³ začíná výklad starého letopisce – pražského husitského měšťana – novoměstskou defenestrací, která se odehrála 30. července 1419 a jež byla už současníky pokládána za přelomovou událost českých dějin. Analistické záznamy o starších událostech až do roku 1416 nejsou dílem starého letopisce, nýbrž byly pouze výběrově (v textech V a D dokonce chybí i zpráva o Husově upálení!) převzaty z latinského kompilativního přehledu označovaného jako *Cronica Bohemorum*, jenž – slovy Petra Čorneje – „plnil funkci jakýchsi dějin v datech“.¹⁴ Není tedy nikterak překvapivé, že v původním jádru SLČ výklad o Husových

10) Tento výklad (včetně obou citátů) podává J. KRŠKO, *Pět životů*, s. 10 a 12; Týž, *Otazníky* (2015), s. 118–119; Týž, *Otazníky* (2016), s. 117–118.

11) R. NOVOTNÝ (rec.), *Pět životů*, s. 175.

12) K uvedeným problémům souhrnně Petr ČORNEJ, *Staré letopisy ve vývoji české pozdně středověké historiografie*, in: *Problémy dějin historiografie IV*, ed. Josef Petráň, Praha 1989 (= *Acta Universitatis Carolinae – Philosophica et historica* 1/1988), s. 33–59, zde s. 40.

13) *Staré letopisy české. Texty nejstarší vrstvy*, edd. Alena M. ČERNÁ – Petr ČORNEJ – Markéta KLOSOVÁ, Praha 2003 (= FRB SN II).

14) Ke vzniku původního jádra SLČ blíže Petr ČORNEJ, *Původní vrstva Starých letopisů českých*, in: *Tamtéž*, s. VII–XLIII (citát na s. XXVI).

mimopražských pobytech nenajdeme. Tuto skutečnost proto rozhodně nelze použít jako argument svědčící proti historicitě krakoveckého pobytu mistra Jana.

Klíčová je pro nás tzv. druhá pražská redakce SLČ, která přinesla nejen proměnu analistického textu v text kronikářský, ale také chronologické rozšíření výkladu i na období vlády Václava IV. Právě v textech druhé redakce je tedy třeba hledat původ výkladu o Husově pobytu na Krakovci. Nejstarším z nich je text E, jehož nedochovaný archetyp vznikl v letech 1459–1460.¹⁵ Jeho autorem byl starý pamětník, který coby univerzitní student zažil bouřlivé pražské události roku 1412.¹⁶ O Husově venkovském působení vypráví v návaznosti na vyhlášení interdiktů v Praze v témže roce: *Téhož léta interdikt byl po vsi Praze kromě na Vyšehradě. Takže ani mrtvých dali pochovávat, ale královi dvořané sebravše se, kdež mrtvé zvěděli, proti starších vuoli pochovávali mrtvé a o to se mnoho búrili po Praze. A pak i mistr Hus vyjel z Prahy a po krajinách kázal, a kudyž se koli obrátil, všudy jeho rádi lidé viděli a poslúchali. A kdež ho zvěděli, s vozy se k němu na kázanie brali. [...] Léta narozenie božieho tisícieho čtyřstého čtrnáctého vyjel mistr Hus do Konstancie a s ním poslání byli pan Václav z Leštna a pan Jan, rytieř z Chluma.*¹⁷

V takřka stejném znění přešel tento úryvek do textů I,¹⁸ K¹⁹ či S.²⁰ Navzdory tvrzení Jana Krška jej však nenajdeme ani v jednom z tzv. křížovnických rukopisů, které jsou jako majetek Rytířského řádu křížovníků s červenou hvězdou deponovány v Národní knihovně ČR. Manuskript se signaturou XXII A 1,²¹ jenž jako jediný obsahoval celý text G SLČ, se dochoval ve značně neúplné podobě, a proto byli editoři při přípravě jeho vydání nuceni nahradit ztracené části pasážemi z jiných textů SLČ (tyto pasáže jsou pro odlišení od ostatního textu vytištěny petitem). Týká se to i partie pojednávající o Husových venkovských pobytech. Věty, které Krško pokládá za součást textu G, jsou tak ve skutečnosti výňatkem z textu I.²² Z Palackého edice je přitom zřejmé, že text G obsahoval konkrétní výklad o Kozím hrádku a Krakovci,

15) Text se dochoval v rukopise z konce 15. století uloženém v Národní knihovně ČR (dále NK ČR), sign. XIX C 21 (M). Zmíněnou dataci archetypu uvádí P. ČORNEJ, *Staré letopisy*, s. 38; Týž, *Tajemství českých kronik. Cesty ke kořenům husitské tradice*, Praha 2003, s. 48; Týž, *Záhadný Jan Zvíkovec*, in: Pokušení Jaroslava Kolára. Sborník k osmdesátinám, ed. Barbora Hanzová, Praha 2009, s. 101–114, zde s. 102. Opírá se o zmínku o nedávné smrti Poggia Braccioliniho († 1459) na fol. 60r (srov. rovněž mladší marginální poznámku tamtéž) a o připomenutí Matyáše Laudy z Chlumčan († 1460) jako ještě žijícího pamětníka na fol. 53v.

16) Vyplývá to z jeho výkladu o pražských událostech let 1408/1409–1412 na fol. 52r–57v; srov. též literaturu citovanou v předchozí poznámce.

17) NK ČR, sign. XIX C 21 (M), fol. 57v–58r. V chatrné edici: *Pokračování kroniky Beneše z Hořovic, neb Příběhů země České od léta Páně 1393 až do 1470 zběhlých*, ed. Josef Václav ZIMMERMANN, Praha 1819, s. 10–11 (místo „Václav z Leštna“ čte editor mylně „Václav Šlechta“).

18) NK ČR, sign. XIX C 19 (M), fol. 144v–145r. V edici: *Staré letopisy české z rukopisu Křížovnického*, edd. František ŠIMEK – Miloslav KAŇÁK, Praha 1959 (= Živá díla minulosti 24), s. 47.

19) Knihovna Národního muzea v Praze (dále KNM), sign. IV E 28 (M), fol. 134v–135r.

20) KNM, sign. V E 43 (M), fol. 122v–123r.

21) Po posledním, dodnes platném uspořádání byla z křížovnické knihovny dodatečně vyčleněna skupina rukopisů a tisků, které byly uloženy v zasklených skříních a opatřeny novými, tzv. vitrinovými signaturami. Ty se v literatuře užívají paralelně se signaturami standardními, jimž dávají platné katalogy přednost. Vitrinová signatura rukopisu uvedeného v hlavním textu je LIV D 2.

22) Srov. pozn. 18 a vysvětlující poznámku na s. 375 citované edice.

jenž bude představen níže, a stejně tomu je i v případě textu H.²³ Vraťme se ale ke sledování geneze tohoto výkladu.

V nejstarším textu druhé pražské redakce SLČ (E) se tedy opravdu objevuje pouze obecná charakteristika Husových venkovských pobytů bez zmínění konkrétních lokalit, jak správně uvádí Jan Krško. Hned v následující verzi – v textu F, jehož archetyp vznikl v 60. letech 15. století a který se v podobě opisu dochoval v jednom z tzv. stockholmských rukopisů SLČ²⁴ – je však už Krakovec výslovně jmenován, a to hned dvakrát. Čteme zde: *Léta božieho tisície[h]o čtyřsté[h]o XIII. byl v Praze interdikt od papeže vydán, takže ani na Hradě, ani v Starém ani v Nové[m] Městě slúžili Bohu, a to pro mistra Husi, dokud on byl v Praze. Tomu srozuměv mistr Hus, vyjel jest z Prahy a jel na Kuozí, na tvrz blíž od Ústie Sezemina. V tom kraji jsa, mnoho lida k sobě přivinul. Odtad pak jel do jiného kraje, na Krakovec. Tu jsa, vyjéžděl [sic!] do městeček, do vsí kázat, a zvláště kdež zvěděl posviecenie neb který snátek, tam jel. A kudyž se kolivěk obrátil, tam po něm lidé v zástupiech šli a jeli a na voziech se ze všech stran k němu vezli. Tu byl tak dlúho, až pak vjel do Konstancie léta božieho MCCCCXIII. // Po jeho pak odjezdu, když odtad z Krakovce jel a s ním král Václav, římský a český král, poslal pro bezpečenství urozeného pána, pana Václava z Leština, pana Jana, rytieře z Chlumu řečeného Kepka, a jiné...*²⁵

23) *Starí letopisové čeští od roku 1378 do 1527, čili pokračování v kronikách Přibíka Pulkavy a Beneše z Hořovic, z rukopisů starých vydané*, ed. František PALACKÝ, Praha 1829 (= *Scriptores rerum Bohemiarum III*), s. 19, č. 45. (Po více než století připravil reedici tohoto vydání SLČ Jaroslav Charvát: *Dílo Františka Palackého II*, ed. Jaroslav CHARVÁT, Praha 1941 [recte: 1945]. Dále budu citovat pouze původní vydání.) Už v době přípravy Palackého edice byl křížovnický rukopis s textem G SLČ „velice porušený a kusý“ a chyběla v něm i partie popisující Husovy pobyty na venkově (srov. popis manuskriptu tamtéž, s. IX–X). Palacký měl však k dispozici opis z počátku 19. století, který našel v roudnické knihovně. Ten byl pořízen v době, kdy původní křížovnický rukopis „ještě tak ztrhán nebyl“, a zachycoval díky tomu i celý výklad o Husově době. I tento opis se ale později ztratil, a tak ho František Šimek s Miloslavem Kaňákem při přípravě svého vydání textu G nemohli použít. Dnes je znovunalezený opis, který jako rukopis tehdejší Státní knihovny ČSR evidoval Jiří PRAŽÁK, *Katalog rukopisů křížovnické knihovny nyní deponovaných ve Státní knihovně ČSR*, Praha 1980, s. 99, i Pavel SPUNAR, *Repertorium auctorum Bohemorum provecum idearum post Universitatem Pragensem conditam illustrans II*, Varšava – Praha 1995 (= *Studia Copernicana* 35), s. 129, uložen v Lobkowiczské knihovně na zámku Nelahozeves, sign. VI Fe 23. Jak ovšem upozornil už Jiří Pražák, ani tento opis se do dnešních dnů nedochoval kompletní a obsahuje pouze s. 191–423 křížovnického manuskriptu. Chybí tedy i partie o Husově době, a proto se v tomto případě musíme spokojit s Palackého edicí. Za potvrzení této informace děkuji Mgr. Soně Černocké, správce Lobkowiczské knihovny, jež byla v době přípravy mého příspěvku pro badatelskou veřejnost uzavřena.

24) Jedná se o manuskripty, které se za třicetileté války staly kořistí Švédů a posléze byly uloženy v Královské knihovně ve Stockholmu. Konkrétně rukopis s textem F SLČ byl podle dosud nepublikované filigranologické analýzy Michala Dragouna napsán kolem roku 1470. Za tuto informaci, z níž vyvozují dataci archetypu uvedenou v hlavním textu, děkuji prof. Petru Čornejovi.

25) Moravský zemský archiv v Brně (dále MZA), fond G 10 – Sběrka rukopisů MZA, inv. č. 432, fol. 94v–95r. Od roku 1878, kdy MZA získal tento rukopis výměnou z Královské knihovny ve Stockholmu, se jeho signatura či inventární číslo opakovaně změnilo, a proto se citace v literatuře liší. Aktuální inventární číslo je uvedeno v novém soupisu všech známých textů SLČ, který byl zásluhou Aleny M. ČERNÉ otištěn ve sborníku *Na okraj Kroniky české*, ed. Jan Linka, Praha 2015, s. 203–205, zde s. 203. Zároveň je vhodné upozornit na skutečnost, že kromě novější foliace, uváděné razítkem v pravém dolním rohu, má manuskript rovněž starší paginaci, jež je psána obyčejnou tužkou v pravém horním rohu. Tato paginace, v některé literatuře mylně považovaná za foliaci, je nespolehlivá, má řadu nepravidelností, a neodpovídá tedy přesně nové foliaci (např. mnou citovaný úryvek je podle ní na pag. 186–187). Foliaci

Podle Františka Michálka Bartoše byl autor archetypu textu F SLČ (a tedy i citovaných vět) stejný jako autor předlohy textu E.²⁶ Tato domněnka je sice pro nás lákavá, ale musíme ji odmítnout. V textu F totiž nacházíme hned několik míst, která svědčí o opaku. Jedná se v první řadě o partii popisující reakci Jana Husa na pražskou popravu tří mladíků v červenci 1412: *Pak kterak se j[es]t mistr Hus k tomu měl a kterak j[es]t s těmi stínanými nakládal, to opuštím, abych nebyl podtržen [sic!],²⁷ bych co v tom stranil. Neb sem v ty časy při těch věcech obýval a všemu sem se díval, poručím to rozumnějším. První neděli slova o to[m] neřekl, a byl se přieliš veliký lid proto sšel do Betléma. A když mluvili někteří, že jemu biřic ústa zamekl a páni, hned druhú neděli to velmi šířil, životy jich vyp[ra]vuje, každého z nich za toliký kruh zlata, co by oni vážili, sobě šacuje etc. Nalezneš šíře latině, nebť viem, žeť jest o tom o všem psáno, téhož léta to j[es]t popsáno.²⁸* Úryvek působí na první pohled nelogicky a vnitřně rozporně – autor se coby očitý svědek zdráhá se k daným událostem vyjádřit a přenechává tento úkol jiným, vzápětí se však do jejich vyličení přece jen pouští. Tento rozpor lze ovšem snadno vysvětlit srovnáním s textem E. Tam totiž obdobná (byť ne do slova stejná) pasáž končí slovem *rozumnějším*.²⁹ Zbytek je tedy přidavek redaktora textu F, který už očitým svědkem nebyl.

Zdá se ale, že konec vlády Václava IV. náš redaktor pamatoval. K poměrně obsírné zprávě textu E o střídání katolických kněží husitskými plebány na rožmberských statcích v roce 1417 totiž připsal dovětek: *Ale však ne při všech těchto věcech sám sem byl [tj. při některých ano], i v dole, i na hradě.³⁰* Tomu, že tvůrce textu F pamatoval dobu Václava IV., přitom nasvědčuje ještě jedna okolnost. V edicích *Starých letopisů* nacházíme po zprávě o smrti a pochování krále Václava IV. reflexivní pasáž začínající slovy: *Za krále Václava kterak jest země byla velmi upokojena, i dodnes o tom pověst hlasná po vsí zvučí.³¹* Autor v ní popisuje, co se o Václavovi doslechl a jak se na jeho dobu nyní vzpomíná (*řiekají, že za jeho dnuov; také o něm praví...*). Je tedy zřejmé, že nemluví z vlastní zkušenosti a že období Václavovy vlády nezažil. Srovnáním jednotlivých dochovaných rukopisů zjišťujeme, že tato partie se poprvé objevuje až v textu P,³² který v posloupnosti textů druhé redakce SLČ následuje

(fol. 78r–145r) i paginaci (pag. 155–277) textu F SLČ, jak jsou uvedeny v rukopise, korektně zaznamenal P. SPUNAR, *Repertorium auctorum* II, s. 129. Za nevšední ochotu a vstřícnost děkuji pracovnícím MZA Mgr. Michaele Růžičkové a Janě Barinové.

26) František Michálek BARTOŠ, *Zmusejních i jiných rukopisů Starých letopisů*, Časopis Národního muzea 102, 1928, s. 208–228, zde s. 215. Bartoš za autora obou textů pokládal Matyáše Laudu z Chlumčan.

27) Výraz *podtržen* je zde (stejně jako v řadě odvozených mladších textů) užít v nepřímém obvyklém významu „přistížen“ – srov. *Staročeský slovník* XVII, ed. Jan Petr, Praha 1987, s. 425 (heslo *podtrhnúti* 2). Texty E, I, K či S mají na tomto místě slovo *podezřen*, text L pak výraz *shledán*.

28) MZA, fond G 10 – Sběrka rukopisů MZA, inv. č. 432, fol. 94r–94v.

29) NK ČR, sign. XIX C 21 (M), fol. 57v.

30) MZA, fond G 10 – Sběrka rukopisů MZA, inv. č. 432, fol. 100v.

31) *Starí letopisové čeští* (1829), s. 26; *Staré letopisy české z vratislavského rukopisu novočeským prapovisem*, ed. František ŠIMEK, Praha 1937, s. 20; *SLČ z rukopisu Křižovnického*, s. 52. Uvedenou partii, v níž jsou patrné prvky pověsti i inspirace biblickými motivy, rozebral P. ČORNEJ, *Tajemství českých kronik*, s. 110–113.

32) SOA v Litoměřicích, fond Biskupské sbírky Litoměřice, sign. B I F 54, fol. 134v. K pozoruhodným osudům tohoto manuskriptu blíže pozn. 41.

za archetypy E a F. Z toho lze usuzovat, že nejen autor textu E, ale pravděpodobně i tvůrce textu F Václavovu dobu pamatoval.

Nepochybně je, že informace o době Husově, jimiž obohatil výklad podaný v předchozím textu E, čerpal redaktor textu F – vedle písemných pramenů – ze zpráv a vzpomínek přímých pamětníků. Například ve výkladu o smrti pražského arcibiskupa Zbyňka Zajíce z Hazmburka v roce 1411 se dočítáme: *A pochován s poctivostí a s žalostí. Neb ho mnozí lidé chválí i podnes, ktož sú jeho znali, žej byl dobrý člověk, by ho byli kanovníci a kněžstvo s svú radú nekazili.*³³ Ve zprávě o událostech kolem Dekretu kutnohorského zase autor říká, že *díel toho dobře svědom a jist a že to i mistři pravili, i studenti.* Posléze dokonce uvádí konkrétní jména svých informátorů: *To sú p[ra]vili, ještě živi jsúc, mistr Jan Příbram, Matyáš Lauda, Johannes Zvíkovec a všickni se jednostajně sjednávali.*³⁴ Zatímco na Matyáše Laudu z Chlumčan se odkazoval už autor textu E,³⁵ mistr Příbram a Jan Zvíkovec se coby zpravodajové objevují v textu F poprvé.

Citovaná věta je pro bádání o Starých letopisech velmi důležitá, neboť nám dává možnost proniknout pod povrch textu a udělat si konkrétnější představu o okruhu osob, z jejichž vyprávění, vzpomínek či písemných záznamů druhá pražská redakce SLČ čerpala. Blíže neznámý student Zvíkovec je proto už dlouhá desetiletí předmětem bádání Petra Čorneje.³⁶ U Jana Příbrama, někdejšího Husova žáka a od roku 1413 mistra pražské univerzity, je namísto ostražitost. V takových případech je totiž vždy třeba brát v potaz možnost, že se autor textu jen zaštitil jménem známé osobnosti, aby podpořil věrohodnost svého výkladu. Pokud redaktor textu F mistra Příbrama skutečně znal, zaznamenal zřejmě informace, které při kontaktech s ním pochytil, až s větším odstupem času, protože Jan Příbram zemřel již v roce 1448.³⁷ K možnému Příbramovu podílu na výkladu obsaženém

33) MZA, fond G 10 – Sběrka rukopisů MZA, inv. č. 432, fol. 87r. Tyto věty ani následující informace, uvozené slovy *P[ra]vie některí...*, v textu E nenacházíme – viz NK ČR, sign. XIX C 21 (M), fol. 54r. I to svědčí o odlišnosti autorů obou textů.

34) MZA, fond G 10 – Sběrka rukopisů MZA, inv. č. 432, fol. 85v–86r.

35) NK ČR, sign. XIX C 21 (M), fol. 53v: *Matyáš Lauda praví, ten jest ještě živ...* Je tedy zřejmé, že v době vzniku archetypu textu E Lauda ještě žil (srov. výše pozn. 15), kdežto v době tvorby předlohy textu F už byl po smrti. Kromě ústních svědectví mohli tvůrci druhé pražské redakce SLČ využít také Laudovu kroniku, z níž čerpal ještě barokní dějepisec Bohuslav Balbín, která se ale do dnešních dnů nedochovala.

36) Srov. zvláště P. ČORNEJ, *Záhadný Jan Zvíkovec*.

37) Za zmínku stojí, že právě ústním podáním zaznamenaným s časovým odstupem by bylo možné vysvětlit nesrovnalost v partii textu F popisující velkou disputaci v Karolinu 17. června 1412, na níž upozornil už František PALACKÝ, *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě III/1. Od roku 1403 do 1424*, Praha 1850, s. 121, pozn. 198. Redaktor textu F doplnil starší výklad očitého svědka, zachycený v textu E, množstvím dalších detailů a jako jednoho z Husových oponentů uvedl dr. Vlka. Ten ovšem zemřel už v roce 1410 (srov. Josef TŘÍŠKA, *Životopisný slovník předhusitské pražské univerzity 1348–1409*, Praha 1981, s. 53). Jak bystře poznamenal Václav NOVOTNÝ, *M. Jan Hus. Život a učení I/2*, Praha 1921, s. 96, pozn. 5, pravděpodobně zde došlo k záměně s Vlkovým vystoupením proti Jeronýmovi Pražskému na Knínově kvodlibetu v roce 1409. Taková záměna by ale nebyla možná, kdyby tvůrce textu F své informace čerpal pouze z výše zmíněného soudobého latinského spisu z roku 1412, jak navrhuje P. ČORNEJ, *Záhadný Jan Zvíkovec*, s. 103–104. Zdá se tedy, že se zde redaktor opíral jak o tento spis, z něhož převzal latinské názvy kvestií a latinské znění biblických citátů, tak o vyprávění dalšího z očitých svědků. Tím možná mohl být právě Jan Příbram, který tehdy na pražské univerzitě působil jako bakalář. Zvíkovec žádného univerzitního gradu nedosáhl, na vysokém učení tedy nejspíše

v textu F se ještě vrátíme ve čtvrté části našeho příspěvku. Zatím se spokojíme s nezpochybnitelným konstatováním, že partie o Husově době v tomto textu SLČ vycházejí z autentických vzpomínek přímých pamětníků, které byly místy doplněny informacemi z písemných pramenů.

Vraťme se nyní k výše citované zprávě o pobytu Jana Husa na Kozím hrádku a na Krakovci a zaměříme se ještě na její obsahovou a faktografickou stránku. Změna letopočtu ze 1412 na 1413, z hlediska vyhlášení interdiktů nesprávná, reflektuje skutečnost, že Hus se z Prahy na Kozí hrádek skutečně vydal až v tomto roce.³⁸ Pro posouzení důvěryhodnosti informace o Krakovci je klíčové, že se zde tento středočeský hrad objevuje zároveň s Kozím hrádkem, který máme jako místo Husova pobytu doložený i z jiných pramenů.³⁹ Přízvisko mistrova průvodce Jana z Chlumu (Kepka) doplnil redaktor textu F správně a přisouzení zásluh o mistrův bezpečný doprovod králi Václavovi zcela odpovídá základní prováclavské a protizikmundovské tendenci Starých letopisů.⁴⁰ Ani po této stránce tak výklad o Husově pobytu na Krakovci nebudí žádné podezření.

Z textu F přešla citovaná zpráva, včetně navazující informace o Husově odjezdu do Kostnice z Krakovce, do dalších textů druhé pražské redakce SLČ. V textech P₁⁴¹ a P⁴² ji nacházíme v téměř stejné podobě, zřetelně upraven je jen její začátek, zohledňující znění původní zprávy v textu E. Text H, dochovaný v opise z roku 1525, pak přináší několik drobných doplnění: vysvětluje, že interdikt *j[es]t záповěd*, dozvídáme se, že Hus na Kozím hrádku *mnoho kázání česky popsal* a že Krakovec se nachází *blíž k hrádku Křivoklátu*.⁴³ V téže podobě jako v textu H se zpráva o Husových pobytech na venkově i informace o jeho odjezdu do Kostnice objevují ve třech iluminovaných rukopisech, které v 16.–17. století vznikly k reprezentačním

---

studoval jen několik semestrů, a protože ho letopisec zmiňuje v souvislosti s událostmi let 1408–1409, není příliš pravděpodobné, že by na univerzitě studoval ještě v červnu 1412.

38) Kvůli vyhlášení interdiktů opustil Hus Prahu poprvé koncem roku 1412 a na přelomu let 1412 a 1413 dlel v Žatci. V lednu 1413 se do Prahy vrátil, s určitými přestávkami zde pobýval a do jižních Čech odešel až v polovině roku. Blíže Jaroslav HAVRLANT, *Bouřlivý rok 1412 v Žatci. K Husovu pobytu ve městě*, in: Poohří 3. Ohře – spojnice lidí a osudů, ed. Jana Šílová, Kadaň 2013, s. 6–12.

39) O Husově pobytu na Kozím hrádku souhrnně a s odkazy na další literaturu a prameny např. František ŠMAHEL et al., *Dějiny Tábora I/1. Do roku 1421*, České Budějovice 1988, s. 201–205.

40) Srov. P. ČORNEJ, *Staré letopisy*, s. 40.

41) SOA v Litoměřicích, fond Biskupské sbírky Litoměřice, sign. B I F 54, fol. 132v. Tento rukopis litoměřické biskupské knihovny, v první polovině 20. století uložený v Národním muzeu, byl od roku 1949 dlouhá desetiletí nezvěstný. Až v roce 1999 se objevil na tuzemském antikvárním trhu a po konzultaci s KNM byl vykoupen pražským antikváriátem Ztichlá klika. Ten jej pak za 250 000 Kč nabídl nejprve KNM a poté NK ČR, k zakoupení manuskriptu však nakonec nedošlo, protože Biskupství litoměřické podalo v roce 2000 opakovaně trestní oznámení pro krádež rukopisu neznámým pachatelem. Celá kauza nakonec dopadla tak, že Jan Placák, majitel výše zmíněného antikvariátu, kodex daroval litoměřickému biskupství a to jej deponovalo v SOA v Litoměřicích. Blíže Milada SVOBODOVÁ, *Několik poznámek k obsahu a osudům znovunalezeného Litoměřického rukopisu Pulkavovy kroniky*, in: Miscellanea oddělení rukopisů a starých tisků XVI (1999–2000), Praha 2002, s. 93–117. Za ochotné poskytnutí informací o vyústění nastíněné kauzy a o současném uložení rukopisu autorce článku srdečně děkuji.

42) KNM, sign. V B 24 (M), fol. 132v–133r.

43) NK ČR, sign. XXII A 2 (vitřinová signatura LIV D 1), fol. 205r.

účelům.⁴⁴ Nejstarším z těchto pergamenových kodexů je tzv. rukopis olešnicko-drážďanský, jehož přední deska nese letopočet 1527. Kompilátorem byl věnován knížeti Jindřichovi II. Münsterberskému a obsahuje text Z₁ SLČ, označovaný někdy též jako Ž.⁴⁵ Opsáním tohoto rukopisu vznikl manuskript krakovský (text Z),⁴⁶ pocházející patrně z roku 1531, a také první vídeňský (text N),⁴⁷ který dal kníže Karel II. Münsterberský v roce 1607 pořídit pro svého švagra Adama mladšího z Valdštejna. Posléze vznikl ještě druhý vídeňský rukopis Starých letopisů (text Y),⁴⁸ jenž je opisem prvního.⁴⁹

Ve stejné podobě jako v textu H se zpráva o vyhlášení interdiktů a o Husových pobytech na Kozím hrádku i Krakovci objevuje také v kompilačním textu R, který je zapsán ve vřatislavském rukopise z doby po roce 1530 a v němž došlo poprvé ke spojení pražské a východočeské (královéhradecké) větve SLČ.⁵⁰ Následující zpráva o cestě do Kostnice zde však už má jinou podobu a Krakovec tu podruhé nenajdeme.⁵¹ V průběhu 16. století a na počátku 17. věku pak výklad o Husově pobytu na Krakovci přešel i do dalších pozdních kompilací – nejprve do již

44) K této funkci SLČ blíže P. ČORNEJ, *Staré letopisy*, s. 47–48.

45) Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden, Mscr.Dresd.k.1, fol. 67r. Rukopis je v digitalizované podobě k dispozici online: <http://digital.slub-dresden.de/id392630990> [cit. 2016-09-14].

46) Biblioteka Jagiellońska (Krakov), Ms 441, fol. 87r–87v. V ČR je text Z SLČ badatelům dostupný jednak v podobě opisu (Archiv AV ČR, fond Historický spolek, kart. 9, inv. č. 125), jednak ve formě mikrofilmů. Mikrofilm z celého manuskriptu eviduje NK ČR, sign. Zl-o 145; mikrofilm z folií, na nichž je zapsán text Z (fol. 84r–117r), je k dispozici rovněž v Ústavu pro českou literaturu AV ČR, Staročeská sbírka, inv. č. 2375. Podrobný popis kodexu (se zaměřením na výtvarnou stránku díla) podal Pavel BRODSKÝ, *Iluminované rukopisy českého původu v polských sbírkách*, Praha 2004 (= Studie o rukopisech. Monographia IX), s. 75–77, č. 17.

47) Národní archiv ČR (dále NA), fond Česká dvorská kancelář, inv. č. 1483, kn. 149 (rkp. 2452), fol. 79r [recte: 82r]. Tento rukopis býval uchovávan v dnešním Rakouském státním archivu (Österreichisches Staatsarchiv) pod sign. W 105 (Böhm 192). Československu byl postoupen v roce 1923 na základě československo-rakouské archivní úmluvy, která byla uzavřena 18. května 1920. Jaroslav KAŠPAR, *Staré letopisy české (Přehled dosavadních výzkumů)*, in: *Ze starých letopisů českých*, edd. Jaroslav Kašpar – Jaroslav Porák, Praha 1980, s. 453–467, zde s. 457, jej však ještě v roce 1980 mylně pokládal za stále uložený ve Vídni a P. ČORNEJ, *Staré letopisy*, s. 54, pozn. 109, posléze manuskript označil za nezvěstný. Na to, že ve skutečnosti je kodex s textem N Starých letopisů uložen jako rukopis č. 2452 v tehdejší Státním ústředním archivu, upozornila Marie BLÁHOVÁ, *Staročeská kronika tak řečeného Dalimila (III) v kontextu středověké historiografie latinského kulturního okruhu a její pramenná hodnota*, Praha 1995, s. 151, pozn. 378. Za poskytnutí informací o předání rukopisu československé straně děkuji ředitelství Haus-, Hof- und Staatsarchivu, za ochotné zjištění přesného aktuálního uložení manuskriptu pak vděčím Mgr. Kateřině Zenklové z 1. oddělení NA.

48) Österreichisches Staatsarchiv, Wien, Haus-, Hof- und Staatsarchiv, Hs. W 737 (Supplementissimum 454). Tento manuskript jsem neměl možnost studovat, a proto neuvádím konkrétní folio.

49) Popsané genetické vztahy objasnili Ferdinand TADRA, „Žaltář Poděbradský“ a „Kronika česká“, *rukopisy bývalé knihovny Olešnické*, in: *Věstník Královské české společnosti nauk, třída filosoficko-historicko-jazykozpytná 1886* [vyd. 1887], s. 142–157, zde s. 151–152, 156–157, a Jaroslav GOLL, *Úvod*, in: FRB V, edd. Josef Emler – Jan Gebauer – Jaroslav Goll, Praha 1893, s. I–XLIV, zde s. XVII–XVIII. Nověji a se zřetelem k souboru SLČ problematiku shrnul P. ČORNEJ, *Staré letopisy*, s. 54, pozn. 109 a 110.

50) Za informace o dataci vřatislavského rukopisu, jehož předloha vznikla na samém sklonku 15. století (asi v letech 1496–1500), děkuji prof. Petru Čornejovi.

51) Biblioteka Uniwersytecka we Wrocławiu, sign. M 1306, fol. 228v–229r. Mikrofilm z celého rukopisu je v digitalizované podobě k dispozici online: <http://dk.bu.uni.wroc.pl/cymelia/displayDocument.htm?docid=5002000330> [cit. 2016-09-14]. V edici: *SLČ z vřatislavského rukopisu*, s. 12–13.

zmiňovaného textu G⁵² a posléze (s různými úpravami kombinujícími starší znění) rovněž do textů T⁵³ a L.⁵⁴

Zbývá podívat se na texty O a Sa, kde se podle Jana Krška píše o Husově pobytu na Kozím hrádku, a které proto chápe jako jakýsi předstupeň textů, v nichž je zachyceno působení mistra Jana jak na Kozím hrádku, tak na Krakovci. V textu O – dle současného označení – se ovšem o Husově venkovské epizodě nic nedočteme, začíná totiž až zavražděním Ulricha Celského v listopadu 1456.⁵⁵ Obdobně je tomu i v případě Palackého textu O, jenž je dnes označován jako O₁. Ten je zapsán ve stejném muzejním rukopise ze 16. století a začíná výkladem o *zlezení Vyšehradu* v roce 1448.⁵⁶ Na foliu, které Krško cituje,⁵⁷ pak nacházíme veršovanou skladbu s historickou tematikou, pro niž se v odborné literatuře vžilo označení Veršované letopisy. Toto protihusitsky laděné dílko, věnované počátkům husitství a končící pobitím adamiťů, není textem SLČ a dochovalo se pouze v jediném rukopise.⁵⁸ Kdy vzniklo, přesně nevíme.⁵⁹ Jisté je, že se jednalo o jeden ze zdrojů, z nichž čerpal kompilátor předlohy textu R SLČ.⁶⁰ Hus byl podle Veršovaných letopisů v roce 1413 vyhnán z Prahy a následně ve stodole na Kozím hrádku kázal a sloužil mše. Autentičnost a pramenná hodnota této zprávy se staly předmětem diskusí starších badatelů.⁶¹ V této souvislosti je vhodné upřesnit, že křtění dětí v rybníce, tupení svatého oleje a hanění svěcené vody nepřičítá text Janu Husovi, jak tvrdí rakovnický archivář, nýbrž jistému knězi Věnkovi. Ten je z jiných pramenů znám rovněž jako Vanček a později se stal jedním ze zakladatelů Tábora.⁶²

52) *Starí letopisové čeští* (1829), s. 19, č. 45 – srov. výše pozn. 23. Palacký výslovně uvádí, že text G má u Husova pobytu na Kozím hrádku stejně jako text H výše citovaný dodatek *a na té tvrzi mnoho kázání česky popsal*. Ten se vyskytuje výhradně v těch textech SLČ, které konkrétně informují i o Krakovci.

53) NK ČR, sign. Osek 95 (M), fol. 19v–20r.

54) KNM, sign. III B 12 (M), fol. 19v–20r.

55) KNM, sign. V E 89 (M), fol. 226r.

56) Tamtéž, fol. 243r.

57) Tamtéž, fol. 222v.

58) Tzv. Veršované letopisy poprvé vydal František Palacký v příloze své edice SLČ (první část pod názvem *Počátkové husitství v Čechách* a druhou s nadpisem *O sektě Táborské*) – viz *Starí letopisové čeští* (1829), s. 470–479. Snad právě tato okolnost vedla ke Krškovu omylu. Novější edici, která Palackého vydání antikvovala, připravil František Svejkovský: *Veršované skladby doby husitské*, ed. František SVEJKOVSKÝ, Praha 1963, s. 156–163. Na jejím základě podala přínosný rozbor dílka z literárněhistorických pozic Zdeňka TICHÁ, *Staročeské básně 14. a 15. století složené bezrozměrným veršem*, Praha 1969 (= Rozpravy ČSAV, Řada společenských věd 79, seš. 14), s. 54–56.

59) O problému datace vzniku Veršovaných letopisů podrobně pojednal F. Svejkovský v úvodu ke své edici, viz *Veršované skladby doby husitské*, s. 40–42.

60) Srov. *SLČ z vratslavského rukopisu*, s. 29–30, a *Veršované skladby doby husitské*, s. 162–163. Na tuto skutečnost upozorňuje František Svejkovský v poznámkách ke kritice textu ve své edici – viz Tamtéž, s. 185.

61) Srov. zvláště V. NOVOTNÝ, *M. Jan Hus I/2*, s. 334–335. F. Svejkovský posléze v podrobných věcných poznámkách ke své edici poukázal na skutečnost, že období této zprávy lze najít v četných protihusitských polemikách, jež husitům vytýkají, že kážou kdekoli, i ve stodolách – viz *Veršované skladby doby husitské*, s. 207. Značně skepticky vůči zprávě Veršovaných letopisů o Husových mších celebrowaných ve stodole je Eduard MAUR, *Příspěvek historického demografa k objasnění počátků lidového kacířství na Táborsku*, Husitský Tábor 4, 1981, s. 101–106, zde s. 105, pozn. 32.

62) K tomu blíže *Veršované skladby doby husitské*, s. 207, a nejnověji též Pavel SOUKUP, *Jan Hus. Život a smrt kazatele*, Praha 2015, s. 151.

Text Sa, v mnoha ohledech specifický, k roku 1412 uvádí: *Téhož léta Jan, papež, dal klatbu na mistra Jana H[usi] i na všechny, kteří se je[h]o přidrželi, i kleli sú je[h]o v Čechách i v Moravě, zvoníce, zlořečice, a mistr Jan vyšel z Prahy, i byl na Kořeni.*⁶³ Transliterovaná podoba posledního slova je „korženij“, tj. po transkripci „Kořeni“, příp. „Kořeni“. Druhou uvedenou variantu volím po vzoru přípravných materiálů k nerealizované kritické edici SLČ, které jsou uloženy v Archivu Akademie věd ČR.⁶⁴ Ve srovnání s ostatními texty SLČ má citovaná zpráva podstatně odlišnou podobu. Je proto možné, že její autor vycházel z jiného, do dnešních dnů nedochovaného pramene, a za současného stavu poznání nelze vyloučit, že je zde zachyceno dosud neznámé místo Husova pobytu. Snad bychom v této souvislosti mohli uvažovat o vsi Kořen na Tachovsku (dnes část obce Olbramov), jež je doložena už k roku 1379 a při níž posléze vyrostlo šlechtické sídlo (v roce 1456 se „z Kořene“ psal jistý Václav, řečený Vaň).⁶⁵ Druhou, konvenčnější (a vzhledem k většímu počtu písařských chyb v textu Sa i pravděpodobnější) možností, jak se s výše uvedenou pozoruhodnou formulací vypořádat, je emendovat ono problematické slovo na „Koziem“. Pak by byl text Sa jediným známým textem SLČ, v němž se Kozí hrádek objevuje bez Krakovce. Pro sledování geneze výkladu o pobytu Jana Husa na Krakovci v SLČ je to ovšem bezvýznamné, jelikož text Sa pochází až ze 16. století.⁶⁶ Zda má informace o „Kořeni“ nějakou relevanci z hlediska Husova životaběhu, nebo zda se jedná jen o písařskou chybu, s jistotou ukáže teprve další bádání.

Shrňme tedy: Výklad o působení Jana Husa na Krakovci je obsažen ve dvanácti dochovaných textech Starých letopisů (v abecedním pořadí: F, G, H, L, N, P₁, P, R, T, Y, Z₁ a Z). Srovnávací studium těchto i jiných rukopisů ukázalo, že zpráva o Husově pobytu na Kozím hrádku a na Krakovci vznikla ve dvou fázích, které proběhly krátce po sobě v rámci druhé pražské redakce SLČ, a že odráží vzpomínky přímých pamětníků. Další texty přinesly už jen nepatrná a z hlediska posuzování historicity pobytu nepodstatná doplnění či kombinace s jinými verzemi zprávy. Je nepochybné, že tvůrce archetypu kompilačního textu R převzal informace o Krakovci právě z druhé pražské redakce SLČ. Představa o postupném, dlouhá desetiletí trvajícím vývoji, jenž byl završen dodatečnou kontroverzní implementací údaje o Krakovci, je tedy zcela mylná. Staré letopisy nezakládají žádný důvod k pochybnostem o historicitě pobytu Jana Husa na hradě Krakovci.⁶⁷

63) KNM, sign. V E 43 (M), fol. 46v.

64) Archiv AV ČR, fond Historický spolek, kart. 9, inv. č. 120 (opis textu Sa), dvojlist 6; kart. 10, inv. č. 127 (SLČ rozepsané, 1410–1414), list 213.

65) Tyto i další doklady uvádí Antonín PROFOUS, *Místní jména v Čechách. Jejich vznik, původní význam a změny II*, Praha 1949, s. 309.

66) Výklad textu Sa je doveden do roku 1504 a rukopis, v němž je text zapsán, vznikl až kolem roku 1580. I tento údaj vyplývá z dosud nezveřejněných filigranologických analýz Michala Dragouna, jejichž výsledky mi ochotně sdělil prof. Petr Čornej. Publikovány budou v rámci chystané edice textů východočeské větve SLČ.

67) V rámci autorských korektur před tiskem doplňuji, že recentně publikoval Jan Krško svůj výklad o Husově pobytu na Krakovci počtvrté, tentokrát v podstatně přepracované podobě: Jan KRŠKO, *Krakovec v kontextu mimopražských pobytů Jana Husa*, in: Hus – osobnost napříč staletími, edd. Renata Mayerová – Jan Krško, Rakovník 2016, s. 79–91. Zprávu o Husově působení na venkově nově registruje i v textech F, P a H SLČ, ale stále trvá na platnosti svých předchozích závěrů, protože klíčový text F

Jan Krško často srovnává dopady Husova působení na Kozím hrádku a na Krakovci. Zdůrazňuje přitom, že nějakou dobu Tábora bychom na Rakovnicku hledali marně, a tento fakt chápe jako další okolnost svědčící v neprospěch historicity pobytu mistra Jana na Krakovci.⁶⁸ Odpověď na otázku, proč nemělo Husovo krakovecké působení v dlouhodobější perspektivě takový ohlas jako jeho činnost v jižních Čechách, je však poměrně prostá. Husova působiště na jihu (a rovněž na severozápadě) Čech patřila mezi tradiční oblasti lidového kacířství, kde už od první poloviny 14. století intenzivně působila inkvizice. Existovala tam tedy určitá nonkonformistická tradice a nálada nakloněná reformním myšlenkám (Václav Novotný užíval termín „duševní předprava lidu“), díky nimž v těchto oblastech Husova kritika soudobé církve silně rezonovala. Novou dynamiku pak těmito tendencím dala změna poměrů po roce 1415, kdy všechny heretické sekty v českém prostředí vystoupily z ilegality.⁶⁹ Svoji roli přitom sehrály i důsledky demografické krize, jež některé oblasti Čech včetně Táborska postihla v letech 1413–1415.⁷⁰ Připočteme-li k tomu nezanedbatelný rozdíl v délce Husova působení na Kozím hrádku a na Krakovci, jeví se odlišnost situace na Rakovnicku od dění v jižních Čechách za husitské revoluce jako zcela přirozená.

Pobyt na Bechyni – reálná alternativa?⁷¹

Mistra Jana Husa nespojují s Krakovcem jen Staré letopisy české, ale nepřímá také doklady o jeho kontaktech s tehdejší majitelem hradu Jindřichem Leflem z Lažan, které nacházíme v dochované martyrově korespondenci.⁷² Z listů, jež Hus napsal 1. září 1414 králi Zikmundovi Lucemburskému⁷³ a kolem 13. června 1415 svým

---

mylně pokládá za nedokončený opis některého z mladších rukopisů. Současně vrší celou řadu nových závažných omylů a dezinterpretací, které z technických důvodů už nebylo možné uvést v tištěné verzi mého příspěvku na pravou míru.

68) J. KRŠKO, *Pět životů*, s. 24; Týž, *Otazníky* (2015), s. 123; Týž, *Otazníky* (2016), s. 123; z četných článků v médiích srov. kupř. Kristýna NEVANOVÁ, *Jan Hus na hradu Krakovci nikdy nepůsobil, tvrdí archiváři*, dostupné online z http://www.rozhlas.cz/zpravy/historie/_zprava/jan-hus-na-hradu-krakovci-nikdy-nepusobil-tvrdi-archivari--1617236 [cit. 2016-09-14].

69) Srov. např. V. NOVOTNÝ, *M. Jan Hus I/2*, s. 333–334; Petr ČORNEJ, *Velké dějiny země Koruny české V. 1402–1437*, Praha – Litomyšl 2010, s. 192–198; Pavlína CERMANOVÁ, *Husitský radikalismus*, in: *Husitské století*, edd. Pavlína Cermanová – Robert Novotný – Pavel Soukup, Praha 2014, s. 84–107, zde s. 84–85; P. SOUKUP, *Jan Hus*, s. 151.

70) Morová epidemie, která na Táborsko nejtěživěji dolehla v roce 1414, je zároveň pokládána za jednu z příčin Husova odchodu z jižních Čech – srov. E. MAUR, *Příspěvek historického demografa*, s. 105–106.

71) I v této a v dalších částech mého příspěvku odkazuje M uvedeně v citaci v závorce za signaturou rukopisu na skutečnost, že je daný manuskript v digitalizované podobě k dispozici v Manuscriptoriu. Pokud je M připsáno za signaturou listiny, znamená to, že je příslušný dokument dostupný online v Monasteriu (<http://monasterium.net/mom/home>).

72) V následujícím výčtu uvádím pouze prameny vzniklé v Husově době. Rozbor ohlasu mučedníkovy pobytu na Krakovci v kronikářských a dalších dílech 16. století by si vyžádal samostatnou studii. Husa totiž v 16. věku nespojuje s Krakovcem jen Václav Hájek z Libočan a kališnický farář Václav Rosa, jak tvrdí J. KRŠKO, *Pět životů*, s. 24, ale také Martin Kuthen ze Šprinsberka či Prokop Lupáč z Hlavačova.

73) *M. Jana Husi korespondence a dokumenty*, ed. Václav NOVOTNÝ, Praha 1920, s. 197–199, č. 81: *Nuper per Stephanum Harnsmeister vestre serenitati direxeram responsum, quia iuxta relacionem domini Heinrici Lefl de Lazan, iuxta Maiestatis vestre vota intendo humiliter collum subicere, et sub*

kostnickým přátelům,⁷⁴ se dozvídáme, že právě Jindřich Lefl byl hlavním mužem, který Zikmundovým jménem v létě 1414 jednal s Husem o jeho účasti na kostnickém koncilu a o jejích podmínkách, včetně problematiky panovníkova glejtu. Dne 16. června 1415 pak mistr Jan nabádal Martina z Volyně: *Dominum Henricum Leffl utique petas, quod Jacobo scriptori det unam sexagenam, quam sibi promisit.*⁷⁵ A konečně v jednom ze svých posledních dopisů, který napsal svým přátelům v Čechách asi 5. července 1415, Hus Jindřichovi děkuje: *Pane Henrichu Leffl, buď' dobře živ s svou manželkú, a děkujit' z dobroděstvie; böh buď' tvá odplata!*⁷⁶ Zmínka o Jindřichově manželce přitom svědčí o užších kontaktech Jana Husa s Leflovou rodinou.⁷⁷ Za připomenutí stojí rovněž Husův kostnický výrok, v němž zdůrazňoval, že na koncil přišel svobodně: *tot et tanti sunt domini in regno Boemie, qui me diligunt, in quorum castris latere et occultari potuissem, quod nec ille rex [tj. Václav IV.], nec iste [tj. Zikmund Lucemburský] me ad huc veniendum coegissent.*⁷⁸

S Husovým pobytem na Krakovci bývá spojován také vznik jeho polemického spisku, jemuž dal Karel Jaromír Erben název Knížky proti knězi kuchmistrovi. Mistr Jan se v něm brání proti urážkám a pomluvám, jejichž původcem byl blíže nám neznámý kněz, který se, opustiv kněžské povolání, stal kuchmistrem na hradě jistého pana Ctibora. O svém mimopražském působení Hus na začátku dílka říká: *Také slyším, že praví kněz kuchmistr; bych byl z jiného kraje vyhnán. Divím se, že smí tak mluvit, ano toho nenie. Nevie, kterak poslouchá písma, jenž die: ‚Z úst tvých nepocházej, jedině pravda.‘ Ale věděti má kněz kuchmistr; že velmi mne žádají v tom kraji, v němž sem kázal, v městech i ve vseh i na polích i na hradiech i pod hrady i v lese pod lipú u hradu, jenž slove Kozí. A oznámiv jim pravdu boží, již sem do jiného kraje se přibrál, pro to, abych tu pravdu také ohlásil. A potom, dá-li pán buoh, opět poujdu do jiného kraje.*⁷⁹

---

proteccionis vestre salvo conductu in proximo Constanciensi concilio prestante altissimo domino comparere.

74) Tamtéž, s. 275–276, č. 131: *quia sic michi intimavit [tj. král Zikmund] per Henricum Leffl et per alios, quod vellet mihi ordinare sufficientem audienciam, et si me non submitterem iudicio, quod vellet me dirigere salvum vice versa.*

75) Tamtéž, s. 276–279, č. 132.

76) Tamtéž, s. 335–337, č. 164.

77) Na druhou stranu bychom citovanou formulaci neměli přeceňovat. V Husových kostnických listech se totiž objevují i jména manželek řady jiných urozených přátel a stoupenců někdejšího betlémského kazatele. Své pozdravy nezapomněl mistr Jan vzkázat například paní Anně z Frymburka, jež byla chotí královského mincmistra Petra Zmrzlíka ze Svojšína, ženě Jindřicha Škopka z Dubé či manželce Jana z Chlumu. František ŠMAHEL, *Jan Hus. Život a dílo*, Praha 2013, s. 154 a 204–205, soudí, že tyto zbožné a citlivé ženy sehrály v počátcích reformního hnutí „nezanedbatelnou agitační i komunikativní roli“ a svými přímlyvami možná pomohly Husovi více než jejich muži. K možnostem interpretace mistrova poděkování Jindřichu Leflovi a jeho choti se nejnověji vyjádřil V. POHANKA (rec.), *Pět životů*, s. 340–341, který v něm spíše než souvislost s Husovým pobytem na Krakovci vidí „vděk za obstarání onoho tolik diskutovaného glejtu spolu se Zikmundovým slibem veřejného slyšení před koncilem“.

78) *Historické spisy Petra z Mladoňovic a jiné zprávy a paměti o M. Janovi Husovi a M. Jeronymovi z Prahy*, ed. Václav NOVOTNÝ, Praha 1932 (= FRB VIII), s. 25–120, zde s. 81.

79) *Drobné spisy české*, [ed. Jiří DAŇHELKA], Praha 1985 (= Magistri Iohannis Hus Opera omnia IV), s. 312–323, zde s. 312.

Na některé z právě citovaných pramenů se odkazuje i Jan Krško, a protože v žádném z nich není Krakovec výslovně uveden, vede ho nedůvěra ve zprávu starého letopisce k domněnce, že Hus mohl pobývat nikoli na Krakovci, nýbrž na některém jiném sídle Jindřicha Lefla. Svoji hypotézu přitom odvíjí především od zmínky o *panu Ctiborovi* z posledně citovaného spisku. Identitou tohoto záhadného šlechtice se v minulosti zabývalo již více badatelů. Okruh osob, s nimiž by bylo možné zmíněného Ctibora ztotožnit, se v roce 1924 pokusil vymezit August Sedláček. Jako reálné možnosti vyhodnotil Ctibora Hájka, který se připomíná od roku 1415 a v roce 1434 je doložen jako purkrabí na Českém Krumlově, a Ctibora Kozského, o němž našel doklady z let 1408–1414.⁸⁰ Na Sedláčkovu práci navázal o dvacet let později František Michálek Bartoš. Ten doložil, že Ctibor z Kozího žil ještě v únoru 1415 a že v době Husova jihočeského exilu se podle Kozího hrádku nejen psal, ale s největší pravděpodobností jej spolu se svým bratrem Janem také vlastnil. V záhadném šlechtici z Husova dílka proto viděl právě jeho.⁸¹ Tento názor posléze přijal Jiří Daňhelka,⁸² jenž připravil kritickou edici Knížek, i další autoři. Ztotožnění *pana Ctibora* se Ctiborem z Kozího tak vstoupilo do obecného povědomí a najdeme je i v nejnovější literatuře.⁸³ Už v osmdesátých letech 20. století však tehdejší táborští badatelé František Šmahel a Rudolf Tecl přišli s pravděpodobněji vyhlížející alternativou, že oním záhadným šlechticem mohl být Ctibor z Černic.⁸⁴ Ten se psal podle (dnes už dávno zaniklé) osady, která se nacházela nedaleko Sudoměřic u Bechyně, a za Husova života je doložen jako purkrabí na bechyňském hrade. Ani jeden z uvedených autorů ale nepočítal s tím, že by Hus přímo na Bechyni pobýval.⁸⁵ Posledně uvedené ztotožnění je jako alternativa k již tradičnímu výkladu zmíněno i v nové husovské monografii Františka Šmahela. V ní ovšem došlo k přehledu, a pan Ctibor zde proto má nesprávný predikát „z Černic“.⁸⁶ Toponyma Černice a Černčice je přitom nutné důsledně rozlišovat, protože v pozdně středověkých Čechách se objevují obě.⁸⁷

80) August SEDLÁČEK, *Příčinky k životopisu M. Jana Husi*, Český časopis historický 30, 1924, s. 307–315, 546–560, zde s. 547–548.

81) František Michálek BARTOŠ, *Příspěvky k dějinám Václava IV. Řada druhá*, Věstník České akademie věd a umění 53, 1944, s. 75–108, zde s. 102–105. Autor tu upozornil na cestu Ctibora z Kozího na Pyrenejský poloostrov, průvodní list aragonského krále Fernanda I. z 15. února 1415 však znal jen zprostředkovaně. Celý soubor latinsky a španělsky psaných dokumentů, jež byly toho dne ve Valencii vydány a dokládají, že Ctibor byl tehdy ještě naživu, později edičně zpřístupnil Bohumil BAĎURA, *Los países checos y España. Dos estudios de las relaciones checo-españolas*, Praha 2007 (= Ibero-Americana Pragensia. Supplementum 16/2006), s. 115–121, č. XVII–XXI.

82) *Drobné spisy české*, s. 20 a 463.

83) Srov. kupř. Pavlína RYCHTEROVÁ, *The Vernacular Theology of Jan Hus*, in: *A Companion to Jan Hus*, edd. Ota Pavlíček – František Šmahel, Leiden – Boston 2015, s. 170–213, zde s. 202, pozn. 95.

84) F. ŠMAHEL et al., *Dějiny Tábora* 1/1, s. 235, pozn. 24, a zvláště Rudolf TECL, *Pan Ctibor z Husova spisu Knížky proti knězi kuchmistrovi*, Jihočeský sborník historický 58, 1989, s. 137–142.

85) Konkrétně F. ŠMAHEL et al., *Dějiny Tábora* 1/1, s. 206, jednoznačně konstatuje, že „na Bechyňsko a Mladovožicko Hus přímo nezavítal“.

86) F. ŠMAHEL, *Jan Hus*, s. 155–156.

87) August SEDLÁČEK, *Místopisný slovník historický království Českého*, Praha [1909], s. 112–113, eviduje troje Černčice (u Loun, u Nového Města nad Metují a u Kostomlat) a čtyři Černice (na Jirkovsku, u Krumlova, u Bechyně a u Horažďovic). Antonín PROFOUS, *Místní jména v Čechách. Jejich vznik*,

Rakovnický archivář na rozdíl od všech zmíněných autorů z textu Knížek usoudil, že *kněz kuchmistr* pravděpodobně působil v místě aktuálního Husova pobytu. V okolí Krakovce se mu však žádného šlechtice jménem Ctibor pro danou dobu najít nepodařilo, což chápe jako další argument v neprospěch historicity Husova pobytu na tomto středočeském hradě. Ze Šmahelovy monografie, neznaje výše uvedená starší zpracování, pak Krško přebírá zmínku o bechyňském purkrabím „Ctiborovi z Černčic“ a uvádí, že bechyňský hrad si v roce 1414 koupil Husův hostitel Jindřich Lefl z Lažan. Soudí přitom, že „mistr Jan by spíše s Jindřichem pobýval v prostorách bechyňského hradu než na osamoceném Krakovci“.⁸⁸ Ve své recenzi na Krškovu knihu jsem nastíněnou kombinaci, totiž že Hus mohl pobývat na bechyňském hradě v době, kdy jeho majitelem byl Jindřich Lefl a současně purkrabím pan Ctibor, a že tam napsal Knížky, označil za „z chronologického hlediska nemožnou“.⁸⁹ Autor se proti tomu ve své odpovědi ohradil, a přestože v aktualizované verzi své stati už výklad o Bechyni v původní podobě neuvádí,⁹⁰ i nadále jeho reálnost hájí.⁹¹ Podívejme se tedy na tento problém blíže.⁹²

Tvrzení o Jindřichově koupi Bechyně dokládá Krško primárně odkazem na jeden z trhových kvaternů dvorských desek.⁹³ Na stranách, jež cituje, nacházíme zápis z 20. listopadu 1453 informující, že král Ladislav Pohrobek daroval Jiřímu z Poděbrad za jeho věrné služby jako manství hrad a město Náchod a hrad Homoli *se všemi jich příslušnostmi*, které prý dříve drželi už jeho (konkrétně nejmenovaní) předkové. Získali je údajně – aniž by bylo uvedeno, od koho a kdy – směnou za hrad Bechyni i s jeho příslušnostmi, *na kteroužto směnu měli sú listy a majestáty kniežat a kráľuov Kráľovstvie českého*. Tato transakce prý sice byla intabulována, ale desky dvorské za husitských válek *násilí i škodu vzeli sú nemalú*, takže *pan Jiřík spravdlnost svých predkuov, také i svú nemohl rádně okázati*. Proto mu Ladislav jmenované statky znovu daroval a přikázal vložit do desek dvorských.

Uvedené informace, které jsou značně neurčité, si můžeme ověřit a upřesnit díky dochovanému mandátu Václava IV. ze 14. ledna 1415, na jehož základě byl původní deskový zápis učiněn.⁹⁴ Dozvídáme se z něj, že hrad a město Náchod, městečko Hronov a řadu dalších statků, jejichž výčet je v dokumentu uveden, získal Boček z Kunštátu od Jindřicha Lefla z Lažan, a to za jistou peněžitou částku, která byla

---

původní význam a změny I, Praha 1947, s. 322–325, uvádí dokonce čtvery Černčice (ke třem Sedláčkovým připojuje ještě jedny nedaleko Jesenice) a patery Černice (oproti Sedláčkovi uvádí navíc Černice blízko Plzně). V obou příručkách je náš Ctibor přiřazen k Černicím nedaleko Bechyně, které ležely někde v místech pozdějšího loveckého zámečku.

88) J. KRŠKO, *Pět životů*, s. 18; srov. též Týž, *Otazníky* (2015), s. 123.

89) D. KOZLER (rec.), *Pět životů*, s. 239–240.

90) Srov. J. KRŠKO, *Otazníky* (2016), s. 122–123, kde se sice o Bechyni zmiňuje, nikoli však už v souvislosti s Jindřichem Leflem. V anglickém resumé (s. 125) naproti tomu i v tomto případě zůstala původní formulace.

91) J. KRŠKO, *Vyjádření*, s. 245.

92) V následujícím textu podrobněji rozvádím důvody, které jsem uvedl už ve své recenzi.

93) NA, fond Desky dvorské, inv. č. 61 (kvatern trhový, 1414–1482), pag. 390–391.

94) *Listiny archivu někdy Olešnického nyní ve státním archivu Vratislavském chované a Čech a Moravy se týkající (1415–1525)*, in: AČ XV, ed. Josef KALOUSEK, Praha 1896, s. 171–285, zde s. 171–172, č. 73.

blíže specifikována ve smlouvě o nákupu a prodeji.⁹⁵ Homoli ve zmíněném seznamu hledáme marně – vyžádání její intabulace v roce 1453 bylo ve skutečnosti jedním z promyšlených kroků Jiřího z Poděbrad na cestě k ovládnutí Kladska.⁹⁶ Rovněž o směně za Bechyni není v panovníkově mandátu ani zmínka. Bechyňský hrad totiž Jindřich ve skutečnosti obdržel od Václava IV. jako odúmrtí.⁹⁷

Ve třetí knize provolací dvorských desek se dočítáme, že po smrti majitele Bechyně Heralta (Erharta) z Kunštátu byl v úterý 11. září 1414 vydán do Vodňan provolací list (*littera proclamacionis*).⁹⁸ Zásady odúmrtního práva stanoví, že obsah takového dokumentu měl následně být v příslušném městě biřicem veřejně vyhlášen. Od té chvíle běžela čtrnáctidenní lhůta, během níž se mohl přihlásit každý, kdo se domníval, že má k daným statkům „lepší právo“ (*ius melius*) než panovník. Pokud se nikdo nepřihlásil, opakovalo se veřejné vyhlášení i následná dvoutýdenní lhůta ještě dvakrát. Nevystoupil-li nikdo se svými nároky ani tentokrát, staly se ony statky majetkem královské komory a panovník s nimi mohl nakládat podle své vůle. Často je uděloval svým rádcům a dvořanům jako odměnu za jejich služby. Ti si je obvykle předem takzvaně vyprosili.⁹⁹ Tak tomu bylo i v případě Bechyně. Svědčí o tom poznámka (*juxta*) zapsaná in margine vedle citovaného zápisu v třetí knize provolací, jež odkazuje na nedochovaný darovací list krále Václava IV.: *Dat[um] Henri[co] de Lazan capit[ane]o Wratislaviensi. R[elacio] l[itte]ralis d[omini] reg[is]*.¹⁰⁰ Z výše

95) Tamtéž, s. 172: *pro certa summa pecunie, prout in empcionis et vendicionis contractu desuper inter ipsos facto plenius est expressum*.

96) Jakékoli doklady toho, že by se po Jindřichu Leflovi stal majitelem Homole Boček z Kunštátu, postrádáme. Naopak víme, že ještě v roce 1424 byl tento hrad, v němčině nazývaný Landfried či Hummel(s)burg, v držení rodu Lažanských. Viz Max PERLBACH, *Reinerz und die Burg Landfried (Hummelsburg) bis zum Jahre 1471*, Zeitschrift des Vereins für Geschichte und Alterthum Schlesiens 9, 1868–1869, s. 270–293, zde s. 282–283.

97) Informaci o údajné směně Náchoda a Homole za Bechyni z pozdního zápisu z roku 1453 nekriticky přijal August SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze království Českého V. Podkrkonoší*, Praha 1887, s. 10–11; Týž, *Hrady, zámky a tvrze království Českého VII. Pisecko*, Praha 1890, s. 22; Týž, *Hrad Krakovec*, Časopis Společnosti přátel starožitností českých 21, 1913, s. 57–67, 97–104, 129–133, zde s. 63. Ze Sedláčkových děl se pak tento výklad rozšířil do četné další literatury, výjimkou nejsou ani reprezentativní monografie o rodu Kunštátů a Poděbradů – viz Miroslav PLAČEK – Peter FUTÁK, *Páni z Kunštátu. Rod erbu vrchních pruhů na cestě k trůnu*, Praha 2006, s. 343 a 356–357, a Miroslav PLAČEK – František MUSIL, *Páni erbu vrchních pruhů*, in: Ondřej Felcman – Radek Fukala et al., *Poděbradové. Rod českomoravských pánů, kladských hrabat a slezských knížat*, Praha 2008, s. 18–59, zde s. 53. Na to, že ve skutečnosti získal Jindřich Lefl Bechyni jako odúmrtí, bylo v literatuře upozorněno již několikrát – z nejnovejších prací srov. Viktor POHANKA, *Cesta Husova ochránce do služeb Zikmunda Lucemburského. Poznámky ke dvorské kariéře Jindřicha Lefla z Lažan*, *Historica Olomucensia* 41, 2012, s. 119–141, zde s. 125–126, pozn. 51, a Týž, *Jindřich Lefl z Lažan. Reinterpretace jedné politické kariéry*, *Husitský Tábor* 19, 2014 [vyd. 2016], s. 127–148, zde s. 134, pozn. 41.

98) NA, fond Desky dvorské, inv. č. 15 (3. kniha provolací, 1411–1448), fol. 218r. V edici: *Desky dvorské Království českého III. Druhá kniha provolací z let 1411–1448*, ed. Gustav FRIEDRICH, Praha 1941 (= AČ XXXVI), s. 450, č. 17.

99) Základním pojednáním o problematice odúmrtního práva stále zůstává úvod k edici první knihy provolací dvorských desek. *Desky dvorské Království českého I. První kniha provolací z let 1380–1394*, ed. Gustav FRIEDRICH, Praha 1921 (= AČ XXXI), s. IX–XX, zde s. XIV–XVII.

100) Citace v pozn. 98. Odúmrtní zápisy v provolacích knihách vznikaly postupně, po částech. Základem byl vždy stručný záznam o tom, kde odumřelý statek leží, po kom na krále připadl a kdy a kam byl vydán provolací list. Gustav Friedrich doložil, že tzv. *juxta* byla na okraj zapisována současně s tímto

uvedeného přitom vyplývá, že Bechyně nemohla Jindřichovi připadnout dříve než koncem října 1414 (kdy už byl Hus na cestě do Kostnice, kam dorazil 3. listopadu). To by navíc platilo jen v teoretickém, ideálním případě. V praxi je třeba počítat také s určitými administrativními prodlevami, které se odvíjely mimo jiné od termínů zasedání dvorského soudu.

Jan Krško se tuto skutečnost pokusil zpochybnit tvrzením, že šestitýdenní lhůta nemusela být vždy dodržena, a že tedy Husův pobyt na Bechyni s Jindřichem Leflem není nereálný. Jedná se prý o jeho „osobní poznatek z regionálního studia“, žádný konkrétní příklad ani odkaz na pramen ale rakovnický archivář neuvedl.¹⁰¹ Hlavními prameny, z nichž lze čerpat poznatky o praktickém uplatňování odúmrtního práva, jsou provolací knihy (*libri proclamacionum*) dvorských desek a příruční knihy (*prothocola*) písaře této instituce. V prvních z nich nacházíme přepsané některé darovací listy (*litterae donacionum*), jimiž král odúmrti uděloval, v písařových příručních knihách se pak dochovalo znění některých dalších.¹⁰² Opisována byla jen menšina donačních listů, neboť se obdarovaní mnohdy chtěli vyhnout placení poplatků s tím spojených.¹⁰³ Ani list týkající se Bechyně se tak nedochoval. Z těch, které z počátku 15. století k dispozici máme, však víme, že šestitýdenní lhůta byla dodržována, a to i v případě výprosníků z řad vlivných, politicky exponovaných a panovníkovi blízkých osob.¹⁰⁴ Výjimkou nebyl kupříkladu ani rádce a hofmistr Václava IV. Lacek z Kravař (list z 11. října 1410),¹⁰⁵ ani zmiňovaný Jindřich Lefl z Lažan (listy z 19. října 1405 a z 30. května 1408).¹⁰⁶

Proklamační řízení totiž představovalo soudní proces, jenž měl pevná pravidla. Vydavatelem provolacího listu byl dvorský soud, a pokud se během některé ze tří

---

základem, zatímco případně další části zápisu až později. Viz *Desky dvorské Království českého I*, s. XXVII–XXVIII, a konkrétně pro třetí knihu provolací *Desky dvorské Království českého III*, s. X.

101) J. KRŠKO, *Výjádření*, s. 245.

102) Friedrichovy edice provolacích knih dvorských desek nám v tomto ohledu poskytují komplexní informace, jelikož do nich editor pojal i záznamy z knih příručních. Ty jsou dochovány od roku 1410 a stejně jako knihy provolací jsou uloženy v NA, fond Desky dvorské.

103) *Desky dvorské Království českého I*, s. XVI.

104) Výprosníci obdrželi vyhlášené statky s podmínkou, že tím nemá být porušeno právo těch osob, které by na ně měly spravedlivější nárok. Darovací listy Václava IV. proto vždy obsahovaly nařízení, aby úředníci dvorského soudu dotyčným vydali provolací list, a až bude-li soudním řízením zjištěno, že daný statek skutečně spadl na krále (tj. po uplynutí předepsané lhůty), aby obdarovaného uvedli v jeho vlastnictví. Provolací list v těchto případech doručil příslušné městské radě sám výprosník. Po trojím provolání přitiskla městská rada k listu městskou pečeť a list byl obdarovanému opět odevzdán, aby jej vrátil dvorskému soudu. Ustanovení o třech na sebe navazujících čtrnáctidenních lhůtách bylo přitom po celý pozdní středověk neměnné. Bylo vtěleno už do zákoníku *Maiestas Carolina*, v roce 1437 si je písař dvorského soudu spolu s dalšími ustanoveními opsal do příruční knihy a čteme je i v dochovaném znění provolacích listů z 15. století. Viz *Desky dvorské Království českého I*, s. XV–XVII, kde odkazy na jednotlivé prameny; dále např. pro období vlády Ladislava Pohrobka Zdeněk KRISTEN, *Soud dvorský a jeho knihy za krále Ladislava*, Praha 1931, s. 41–43. Dalším dokladem dodržování tří dvoutýdenních lhůt je skutečnost, že někteří písaři do provolacích knih výslovně zapisovali, že *nullus* (či *nemo*) *defendit infra terminos proclamacionis*. Korektní a právně čistý průběh celého procesu byl ostatně v zájmu samotného výprosníka, aby držba jemu udělených statků nebyla zpochybňována.

105) *Desky dvorské Království českého II. Druhá kniha provolací z let 1395–1410*, ed. Gustav FRIEDRICH, Praha 1935 (= AČ XXXV), s. 434–435, č. 34.

106) Tamtéž, s. 481, č. 31; s. 491, č. 88–89.

dvoutýdenních lhůt někdo přihlásil se svými nároky, byla následná pře o odúmrtí vedena právě před touto instancí. A byl to rovněž dvorský soud, který v opačném případě po uplynutí šesti týdnů od prvního veřejného svolání rozhodl o definitivním připadnutí daného statku králi nebo – v případě předchozího výprosu – přímo výprosníkovi.¹⁰⁷ Krško existenci zmíněných darovacích listů ani další právě uvedené skutečnosti ve svých textech vůbec nereflexuje, a z jeho vyjádření pro regionální tisk dokonce vyplývá, že odumřelé statky považuje za běžný obchodní artikl.¹⁰⁸

Druhý důvod chronologické nemožnosti archivářova výkladu spočívá v samotných Knížkách proti knězi kuchmistrovi. Ty totiž nemohly vzniknout později než v srpnu 1414, kdy Jindřich Lefl ještě majitelem Bechyně – jak nyní uznává i sám Jan Krško, nově přijav za terminus post quem Jindřichovy „koupě“ Bechyně 11. září 1414¹⁰⁹ – zcela jistě nebyl.¹¹⁰ Další argument nám pak poskytuje listina stejnojmenného syna Ctibora z Černic, která byla na Bechyni vydána 28. března 1447.¹¹¹ Ctibor mladší v ní píše, že jeho otec *byl purkrabí na Bechyni těch časov za pana Heralta pět let*. Podle Augusta Sedláčka to bylo za Heralta staršího z Kunštátu na samém počátku 15. století,¹¹² podle Rudolfa Tecla za Heralta mladšího asi v letech 1408–1412 ± 1 rok.¹¹³ Ať tak či onak, v každém případě to nebylo za Jindřicha Lefla z Lažan.

Na základě provedeného rozboru musíme jednoznačně konstatovat, že výše uvedená kombinace Jana Krška je opravdu z chronologického hlediska nemožná. Tento závěr je plně v souladu s výsledky našeho bádání o Starých letopisech, jež byly představeny v první části příspěvku. Vedle hypotézy o Bechyni nadhazuje rakovnický badatel i možnost, že Jindřich Lefl hostil Husa v Náchodě.¹¹⁴ Sám ale neuvádí ani jediný argument ve prospěch této domněnky. Krškova snaha najít reálnou alternativu, kterou by bylo možné nahradit Husův pobyt na Krakovci, tak vyznívá doztracena. Krakovecký pobyt mistra Jana totiž není třeba ničím nahrazovat – vyřčené pochybnosti o jeho historicitě lze, jak jsme viděli, na základě pramenů přesvědčivě rozptýlit.

Vraťme se však ještě k Bechyni a položme si otázku, zda tu Jan Hus nemohl působit dříve, v rámci svého jihočeského exilu. V Knížkách proti knězi kuchmistrovi jsou reflektovány minulé události, a kromě Jana Krška se žádny z badatelů, kteří

107) *Desky dvorské Království českého I*, s. XVII–XIX.

108) „David Kozler připomínkuje, že Bechyně byla prohlášena za odumrté (její majitel zemřel) 11. 9. 1414, a že ji Lefl mohl koupit [sic!] až po šestinedělní lhůtě.“ Viz Lenka PELCOVÁ, *Otázka pro archiváře Jana Krška*, Raport. Týdeník pro Rakovnicko a Novostrašecsko 26/12, 22. 3. 2016, s. 10. Výrok je dezinterpretací mého argumentu uvedeného už v recenzi a rozvedeného v hlavním textu předkládaného příspěvku.

109) J. KRŠKO, *Vyjádření*, s. 245.

110) Hus ve spisku mj. podrobně rekapituluje svoji při s nejvyšší církevní hierarchií, ještě ale vůbec neví o tom, že pojedje na kostnický koncil. Na tuto skutečnost upozornil již František Michálek BARTOŠ, *Literární činnost M. J. Husi*, Praha 1948, s. 116. Bartošem uvedená datace Knížek do července či srpna 1414 je obecně přijímána (srov. např. *Drobné spisy české*, s. 20) a ani Jan Krško ji nijak nezpochybnil.

111) SOA v Třeboni, fond Cizí statky Třeboň I, kart. 5, inv. č. 35, sign. Bechyně II 18 3 (M).

112) A. SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze VII*, s. 22.

113) R. TECL, *Pan Ctibor*, s. 139.

114) J. KRŠKO, *Pět životů*, s. 18; Týž, *Otazníky* (2015), s. 123.

se tímto spiskem podrobněji zabývali, nedomníval, že „kněz kuchmistr“ působil v místě aktuálního Husova pobytu. Text dílka správnosti této domněnky skutečně příliš nenavzděčuje. Hned na začátku, ještě před výše citovanou pasáží, totiž čteme: *Toto sem psal já, mistr Jan Hus, ne aby jemu písmo bylo dáno, ktož mi jest vzkázal, že jsem horší než který dábel, ale aby jemu bylo odpovědjeno a přečteno k naučení. A pan Ctibor aby sobě to psanie zachoval. Neb kněz snad by užře zavrhl. A tak má práce byla by darmo vynaložena a pravda neohlášena. A lež by vždy vejvoditi chtěla.*¹¹⁵ Je velmi nepravděpodobné, že by takovým způsobem probíhala komunikace mezi třemi osobami, jež toho času všechny přebývaly na témže hradě. A kdyby chtěl Hus *ohlásit pravdu* v místě svého aktuálního pobytu, jistě by tak učinil na některém ze svých kázání, o nichž se zmiňuje.

Pomluvy, že byl mistr Jan ze svého jihočeského působiště vyhnán, mohly vzniknout leckde, a to jak v rámci jihočeského regionu, tak i mimo něj.¹¹⁶ Živnou půdu mohly najít například v takové jihočeské lokalitě, kde Hus krátkodobě působil, ale už před nějakým časem, a kde proto nebyly všeobecně známy důvody jeho odchodu do středních Čech. Tomu nasvědčuje okolnost, že Hus podle všeho „kněze kuchmistra“ i jeho pána osobně znal. Na možné mistrovo působení na Bechyni lze přitom usuzovat i ze střípků z dochovaného diplomatického materiálu. Jméno jejího majitele Heralta (Erharta) z Kunštátu totiž nacházíme ve svědečných řadách dvou důležitých dokumentů, které jsou spojeny s Janem Husem.

Prvním z nich je notářský zápis z univerzitního shromáždění konaného 3. července 1411, jež stejně jako v týž den pražský arcibiskup Zbyněk Zajíc z Hazmburka vyhlásilo ochotu podrobit se ve vzájemném sporu rozhodčímu výroku krále Václava IV.¹¹⁷ Pro Husa, který tu oficiálně vystupoval jménem všech, kdo spolu s ním podávali odvolání proti arcibiskupovým nařízením, to znamenalo významné zlepšení situace, jelikož byl ve sporu postaven naroveň arcibiskupovi. Univerzitnímu jednání, konanému v minoritském klášteře sv. Jakuba na Starém Městě pražském, tehdy přihlížela řada pánů a rytířů, kteří tím projevíli přízeň Husovi a jeho straně.¹¹⁸ V soupise těchto svědků nacházíme vedle Jana z Chlumu či Václava z Leštna i výše zmíněného Heralta z Kunštátu. Ten navíc figuruje také mezi svědky následného rozhodčího výroku z 6. července 1411, jež znamenal naprostou prohru

115) *Drobné spisy české*, s. 312.

116) Šmahelovo a Teclovo ztotožnění „pana Ctibora“ z Husových Knížek se Ctiborem z Černic pokládám za nejpravděpodobnější ze všech výkladů, které byly v hlavním textu zrekapitulovány. I tato interpretace má ovšem své slabiny, jak R. TECL, *Pan Ctibor*, s. 139, sám přiznává. Domnívám se, že by stálo za to, prověřit ještě všechny Ctibory ze stížných listů a z dalšího relevantního diplomatického materiálu, a to i ty, kteří působili mimo jižní Čechy. Možná je také souvislost s neméně záhadným Ctiborem (*Stiborius de Botzi*), jehož dal Hus pozdravovat v kostnickém listu z 5. března 1415 – viz *M. Jana Husi korespondence a dokumenty*, s. 248–250, č. 114. K němu blíže F. M. BARTOŠ, *Příspěvky II*, s. 100–102, který i tohoto šlechtice ztotožňoval se Ctiborem z Kozího. Přesvědčivost jeho argumentace však posléze výrazně oslabily poznatky F. ŠMAHEL et al., *Dějiny Tábora I/1*, s. 234, pozn. 17.

117) Společně vystavený notářský spis o těchto stanoviscích znesvářených stran vydal František Palacký – viz *Documenta Mag. Joannis Hus vitam, doctrinam, causam ... illustrantia*, ed. František PALACKÝ, Praha 1869, s. 434–437, č. 40 (Heraltovo jméno na s. 436).

118) K oběma shromážděním blíže např. Jiří KEJŘ, *Husův proces*, Praha 2000, s. 68, či F. ŠMAHEL, *Jan Hus*, s. 106.

arcibiskupa a jeho nucené smíření s Husem, proti němuž do té doby vystupoval žalobami a klatbami.¹¹⁹

Zatímco výskyt Heraldova jména v těchto dokumentech nebyl dosud v literatuře zohledněn, náklonnost jiných příslušníků kunštátského rodu k Janu Husovi a jeho učení je dobře známa.¹²⁰ Nebylo by tedy nikterak překvapivé, kdyby někdejší betlémský kazatel zavítal během svého působení v jižních Čechách i na kunštátskou Bechyni. O svých kázáních na jihočeských hradech se ostatně v České nedělní postile, dokončené na Kozím hrádku 27. října 1413, zmiňuje i sám Hus.¹²¹ Domnívám se proto, že k Příběnicím, Choustníku a dalším hradům, o nichž se v této souvislosti uvažuje,¹²² je namístě přidat i Bechyni.

Otázka chronologického vymezení počátku Husova pobytu na Krakovci

Počátek Husova pobytu na Krakovci je od dob Václava Vladivoje Tomka spojován se zápiskem na pergamenovém foliu tvořícím přední předsádku papírového rukopisu Národní knihovny ČR se signaturou X H 17.¹²³ Ten (s rozvedením zkratek) zní: *Anno d[omini] MCCCCXII in die s[an]c[t]i Sixti* [tj. 6. srpna] *M[a]g[iste]r Joha[n]ne* [sic!] *Huss venit P[ra]gam et venit cum eo mag[na] comittiva clientu[m] etc., in Di[vi]sione Ap[osto]lo[rum]* [tj. 15. července] *recess[er]at*.¹²⁴ Tomek opravil uvedený leto-počet 1412 na rok 1414 s tím, že Hus po návratu z jižních Čech krátce pobyl v Praze, 15. července odtud odjel na Krakovec, kde mu pohostinství poskytl Jindřich Lefl z Lažan, a 6. srpna se do hlavního města v rámci vyjednávání o cestě do Kostnice vrátil.¹²⁵ Z Dějepisů města Prahy převzali nastíněný výklad další autoři, například Václav Novotný,¹²⁶ Václav Flajšhans¹²⁷ nebo August Sedláček,¹²⁸ toto pojetí vstoupilo do obecného historického povědomí a historikové se o ně opírají dodnes.¹²⁹

119) Itento dokument (v české i latinské verzi) edičně zpřístupnil F. Palacký – viz *Documenta*, s. 437–440, č. 41 (Heraldovo jméno na s. 439 a 440); srov. též literaturu citovanou v předchozí poznámce.

120) Srov. zvláště M. PLAČEK – P. FUTÁK, *Páni z Kunštátu*, s. 221–222, 355, 414, 427.

121) *Česká nedělní postila. Vyroženie svatých čtení nedělních*, ed. Jiří DAŇHELKA, Praha 1992 (= *Magistri Iohannis Hus Opera omnia II*), s. 320.

122) Srov. zvláště August SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze království Českého IV. Vysočina Táborská*, Praha 1885, s. 145–146, a F. ŠMAHEL et al., *Dějiny Tábora I/1*, s. 204.

123) NK ČR, sign. X H 17 (M), fol. 1r.

124) Nad slovem *Sixti* je jinou rukou dodatečně připsáno *sabb[a]to*.

125) Václav Vladivoj TOMEK, *Dějepis města Prahy III*, Praha 1875, s. 548–551.

126) Václav NOVOTNÝ, *Listy Husovy. Poznámky kritické a chronologické*, Věstník Královské české společnosti nauk, třída filosoficko-historicko-jazykozpytná 1898 [vyd. 1899], č. IV, s. 1–89, zde s. 42; Týž, *M. Jan Hus I/2*, s. 335–347.

127) Václav FLAJŠHANS, *Písemnictví české slovem i obrazem od nejdávnějších dob až po naše časy*, Praha 1901, s. 187; Týž, *Mistr Jan řečený Hus z Husince*, Praha [1904], s. 345–359; Týž, *M. Jan Hus*, Praha 1915, s. 307–311.

128) A. SEDLÁČEK, *Hrad Krakovec*, s. 63.

129) Do poloviny července 1414 Husův odchod na Krakovec ve svých recentních pracích současní čeští i zahraniční badatelé. Srov. např. Thomas A. FUDGE, *Jan Hus. Religious Reform and Social Revolution in Bohemia*, London – New York 2010, s. 16; F. ŠMAHEL, *Jan Hus*, s. 155 a 175; Ota PAVLÍČEK, *The Chronology of the Life and Work of Jan Hus*, in: *A Companion to Jan Hus*, s. 9–68, zde s. 58.

Jan Krško, který citovanou poznámku čte značně nepřesně,¹³⁰ tento výklad ve svých pracích zpochybňuje, veden nedůvěrou ve zprávu starého letopisce o Husových venkovských pobytech. Domnívá se, že se zápisek pravděpodobně vztahuje přece jen k roku 1412, a tvrdí přitom, že Tomek letopočet emendoval pouze na základě domněnky, že Hus nemohl v polovině července 1412 odejít z Prahy, neboť do té doby ještě nebyl vyhlášen interdikt.¹³¹ V rozhovoru pro deník Právo dokonce neváhal shrnout problematiku těmito slovy: „V rukopisech je ale datum 1412. U Františka Palackého je vše ještě v pořádku, ale další historikové datum zpochybnili a nesmyslně zprávu spojili s Krakovcem.“¹³²

Jako argument proti opravě letopočtu posloužila rakovnickému archiváři jiná poznámka, jež se na témže foliu nachází pod citovanou větou a informuje nás, že *a[n]no d[omi]ni MCCCCXIII M[a]g[iste]r Joh[ann]es venit ad oste[nsi]o[ne]m reliquia[rum]* [tj. 20. dubna]. Otázka, proč by tato zpráva následovala až za informací o Husově mimopražském pobytu v létě téhož roku, je legitimní a logická. Operoval s ní ostatně už Václav Novotný, který se rozebíraným zápiskem zevrubně zabýval.¹³³ Na druhou stranu je však třeba připomenout, že poznámky, jichž je na onom pergamenovém listu celá řada, jsou psány různými písařskými rukama a netvoří souvislý text ani nejsou pravidelně uspořádány, přičemž i každá z citovaných vět je napsána jinou rukou. Navíc se odborníci neshodnou na tom, zda byly jednotlivé zápisky psány současně s událostmi, nebo až s určitým časovým odstupem.¹³⁴ Z těchto důvodů je velmi ošidné z jejich pořadí něco vyvozovat. Relevantnější argument proti emendaci představuje fakt, který u Krška nezaznívá, totiž že na sobotu připadl svátek sv. Sixta v roce 1412, a nikoli roku 1414.¹³⁵ S ním se ale přesvědčivě vypořádal opět Václav Novotný. Slovo *sabbato* nepřipsal nad větu její písař, nýbrž někdo jiný, což svědčí pro dodatečné zjištění dne v týdnu podle

---

130) V Krškově opakovaně publikovaném přepisu této věty chybějí hned čtyři slova, což vede k důležitějšímu sémantickému posunu: *Anno Domini Mcccxi sabbato in die Sixti Magister Johannes Hus venit Pragam et cum magna comitiva clientum in Divisione Apostolorum recesserat*. Viz J. KRŠKO, *Pět životů*, s. 12, pozn. 9; Týž, *Otazníky* (2015), s. 119; Týž, *Otazníky* (2016), s. 119. U Krška má tedy Hus početný doprovod nižších šlechticů při červencovém odchodu z Prahy, zatímco v originále naopak až při srpnové cestě do Prahy. Správný přepis citovaného zápisku lze přitom najít ve standardní odborné husovské produkci – má jej V. NOVOTNÝ, *M. Jan Hus I/2*, s. 119, pozn. 1, či František Michálek BARTOŠ, *České dějiny II/6. Čechy v době Husově (1378–1415)*, Praha 1947, s. 358, pozn. 1. Šťastný není ani Krškův překlad už tak pozměněné věty: „Léta Páně 1412 v sobotu na den Sixta přišel mistr Jan Hus do Prahy a na den Rozeslání apoštolů se s velkým průvodem přátel vrátil.“ Viz J. KRŠKO, *Pět životů*, s. 12.

131) J. KRŠKO, *Pět životů*, s. 12–13; Týž, *Otazníky* (2015), s. 119–120; Týž, *Otazníky* (2016), s. 119 a 124. Autor se však mylně domnívá, že Tomkem opravené datum, tj. 15. červenec 1414, bylo s Husovým odchodem na Krakovec poprvé spojeno až v monografii V. Novotného.

132) Radek PLAVECKÝ, *Hus na Krakovci možná nikdy nebyl*, Právo. Nezávislé noviny. Praha – Střední Čechy 26/119, 21. 5. 2016, s. 12.

133) V. NOVOTNÝ, *M. Jan Hus I/2*, s. 119, pozn. 1.

134) Názor na tuto otázku někdy není konzistentní ani u jednoho a téhož badatele. Výmluvně to ilustruje dílo Václava Novotného. V. NOVOTNÝ, *Listy Husovy*, s. 21, o rozebírané poznámce o Husově pobytu mimo Prahu v roce 1412 konstatuje, že „nemůžeme tvrdit, že by byla současná“. Týž, *M. Jan Hus I/2*, s. 119, pozn. 1, však o témže zápisku říká: „Nedá se arci dokázat, ani vyvrátit, že by zpráva byla zcela současná.“ Týž, *M. Jan Hus I/1*, Praha 1919, s. 483, pozn. 2, pak o jiném zápisku na témže foliu (k roku 1411) hovoří s jistotou jako o současném.

135) Srov. Marie BLÁHOVÁ, *Historická chronologie*, Praha 2001, s. 530 a 540.

datace uvedené ve větě, a nejde tedy o autentickou informaci zapsanou v době popisované události.¹³⁶

Nyní už přejděme k hlavnímu důvodu, který V. V. Tomka přiměl ke zmiňované opravě letopočtu. Je jím výše již citovaná zpráva starého letopisce informující o tom, že první i druhou neděli po popravě tří mladíků, tj. 17. a 24. července 1412, Hus kázal v Betlémské kapli. Právě proto nemohl 15. července z Prahy odejít a až do 6. srpna pobývat mimo hlavní město. Autenticitu kronikářovy zprávy uznával nejen V. V. Tomek, ale také Husův životopisec Václav Novotný, který navíc ve své monografii dovedně doložil, že letopiscovy údaje jsou v souladu s dochovanými postilami.¹³⁷ Stejný názor zastával i Václav Flajšhans,¹³⁸ Jan Sedlák,¹³⁹ Josef Macek¹⁴⁰ a mnozí další.¹⁴¹ Jejich oponentem byl František Michálek Bartoš, jenž letopiscovým informacím nedůvěřoval a s rozhodností hájil faktografickou správnost rozebíraného zápisku.¹⁴² František Šmahel posléze oba názory nezaujatě zrekapituloval a sám se opatrně přiklonil ke svědectví starého letopisce.¹⁴³ Z kombinace kronikářovy zprávy a Husovy Postilly adumbrata pak po Novotného vzoru vychází i znalec pozdně středověkého kazatelství Pavel Soukup.¹⁴⁴ Je zarážející, že Jan Krško tento hlavní důvod emendace, reflektovaný napříč moderní českou historiografií, ve všech svých textech zcela ignoruje, přestože o něm – přinejmenším z Tomkova Dějepisu města Prahy, kde je uveden přímo v poznámce, z níž cituje¹⁴⁵ – musel vědět.

Na faktografické nesprávnosti roku 1412 v rozebíraném zápisku panuje tedy mezi historiky takřka všeobecná shoda. Otázkou je, jak s ním dále naložit. Zatímco Jan Sedlák celou poznámku považoval za „zprávu ceny velmi pochybné“ a dále s ní už nepracoval,¹⁴⁶ ostatní badatelé jí jako pramene obvykle využívají, přijímajíce Tomkovu emendaci. Položení této zprávy o Husově pobytu mimo Prahu do roku 1414 sice postrádá pevnou a nevyvratitelnou oporu v pramenech, svoji logiku však bezpochyby má. Zapadá totiž do Husova životaběhu a do známé chronologie událostí. Jaro 1414 tráví mistr Jan, pomíneme-li dubnovou návštěvu v Praze, nadále v jihočeském exilu. Na prahu léta, 26. června, je doložen v Sezimově Ústí.¹⁴⁷ Sezimoústcko ovšem v té době zasáhla silná epidemie pravého moru, a připočteme-li k tomu okolnosti politické, tj. Husovo jednání s Jindřichem Leflem z Lažan o Zikmundově pozvání

136) V. NOVOTNÝ, *M. Jan Hus* I/2, s. 119, pozn. 1.

137) Týž, *Listy Husovy*, s. 21; Týž, *M. Jan Hus* I/2, s. 118–120.

138) V. FLAJŠHANS, *Pisemnictví české*, s. 169–170; Týž, *Mistr Jan řečený Hus z Husince*, s. 293–295; Týž, *M. Jan Hus*, s. 251–252.

139) Jan SEDLÁK, *M. Jan Hus*, Praha 1915, s. 244 a 248.

140) Josef MACEK, *Jan Hus. Studie s ukázkami z Husova díla*, Praha 1961, s. 86–88.

141) Ze zahraničních badatelů uveďme jako příklad alespoň Petera Hilsche, autora reprezentativní německé monografie o Janu Husovi. Peter HILSCH, *Johannes Hus. Prediger Gottes und Ketzer*, Regensburg 1999, s. 175.

142) Bartoš svůj výklad (včetně reakce na Novotného argumenty) shrnul ve své syntéze – viz F.M. BARTOŠ, *České dějiny* II/6, s. 358.

143) František ŠMAHEL, *Husitská revoluce* II, Praha²1996, s. 258 a 344, pozn. 182; Týž, *Jan Hus*, s. 128.

144) P. SOUKUP, *Jan Hus*, s. 117.

145) V. V. TOMEK, *Dějepis města Prahy* III, s. 551, pozn. 90.

146) J. SEDLÁK, *M. Jan Hus*, s. 248.

147) Doklady uvádí F. M. BARTOŠ, *Literární činnost M. J. Husi*, s. 114–115.

na kostnický koncil, jeví se mistrův odchod do Prahy a následně na Leflův Krakovec jako logický a pravděpodobný.¹⁴⁸ Husův odchod na Krakovec ostatně kladli do července 1414 dokonce i Jan Sedlák a F. M. Bartoš, kteří jej s výše citovaným zápiskem nespojovali.¹⁴⁹ A nejinak tomu je rovněž v moderní syntéze Petra Čorneje.¹⁵⁰

Podaný přehled ukázal, že spojení zápisku z rukopisu Národní knihovny ČR se signaturou X H 17, jenž přináší zprávu o Husově letním mimopražském pobytu, s mistrovým působením na Krakovci v roce 1414 má své opodstatnění. I kdybychom je však odmítli, zůstalo by datování počátku Husova pobytu na Krakovci do července 1414 z řady důvodů i nadále nejpravděpodobnější možností.

Problém lokalizace místa, odkud Jan Hus odjel na kostnický koncil

Bezpečně víme, že mistr Jan se na svoji osudnou cestu do Kostnice vydal ve čtvrtek 11. října 1414.¹⁵¹ Otázka, odkud se svým doprovodem vyrazil, ale představuje zajímavý badatelský problém. Zatímco Václav Hájek z Libočan ve své *Kronice české*, poprvé vytištěné v roce 1541, žádné konkrétní místo neuvádí,¹⁵² Daniel Adam z Veleslavína měl o několik desetiletí později v této věci jasno. V prvním vydání svého *Kalendáře historického* napsal, že roku 1414 *ve čtvrtek před s[vatým] Havlem [tj. 11. října] týž mistr Jan Hus (citován jsa na concilium do Konstanci, aby se toho, což naň od nepřátel jeho žalováno bylo, zpravil a z víry své počet učinil), prvé nežli glejtu od císaře Zikmunda dosáhl, z Prahy vyjel.*¹⁵³ Na rozdíl od Prokopa Lupáče z Hlavačova, autora latinského historického kalendáře s názvem *Rerum Boemiarum Ephemeris*,¹⁵⁴ tedy Veleslavín nerespektoval zprávu starého letopisce, podle níž se Jan Hus vydal na kostnický koncil z Krakovce. Z Prahy pak Hus vyjíždí i v *Nové kronice české*, sepsané na sklonku 18. století Františkem Martinem Pelclem.¹⁵⁵ Právě čtvrtý díl Pelcloy kroniky, pojednávající o husitském období, zůstal však na více

148) V souvislosti s tím bývá uváděno Husovo vlastní svědectví o odchodu do jiného kraje z Knížek proti knězi kuchmistroví, citované v druhé části mého příspěvku. Ke všemu uvedenému souhrnně např. F. ŠMAHEL, *Jan Hus*, s. 155–156, 160–161.

149) J. SEDLÁK, *M. Jan Hus*, s. 299 a 306; F. M. BARTOŠ, *České dějiny* II/6, s. 378–379.

150) P. ČORNEJ, *Velké dějiny* V, s. 148. K věrohodnosti zápisku v rukopise NK ČR ani k autenticitě zprávy starého letopisce se autor nevyjadřuje.

151) Toto datum uvádí jak Petr z Mladoňovic ve své relaci, tak Mikuláš z Drážďan v traktátu *De purgatorio*, v jehož závěru podal stručný výklad o konci Jana Husa. Viz *Historické spisy Petra z Mladoňovic*, s. 29; Mikulášův výklad o Husovi zpřístupnil v českém prostředí formou doslovného přepisu příslušné partie Jan SEDLÁK, *Mikuláš z Drážďan*, Brno 1914, s. 43, pozn. 4 (jedná se o separátní vydání studie, která v průběhu roku 1914 vycházela na pokračování v časopise *Hlídky*; dvě zahraniční edice celého Mikulášova traktátu, jež v sedmdesátých letech 20. století připravili Paul de Vooght a Romolo Cegna, ponechávám pro účely svého příspěvku stranou).

152) Srov. Václav Hájek z Libočan, *Kronika česká*, ed. Jan LINKA, Praha 2013, s. 864–865.

153) Daniel ADAM z VELESLAVÍNA, *Kalendář historický*, Praha 1578, s. 291. V druhém, výrazně rozšířeném vydání z roku 1590 (s. 528) doplnil Veleslavín ještě informaci o Husově doprovodu: *vyjel, maje sobě k ochraně přidáné od krále pana Václava z Dubé a Leštna, Jana z Chlumu a Jindřicha z Lacemboku.*

154) Prokop LUPÁČ z HLAVAČOVA, *Rerum Boemiarum Ephemeris, sive Kalendarium historicum*, Praeae 1584, fol. h3v.

155) Pelcl ovšem jako den odjezdu nesprávně uvádí 15. říjen. František Martin PELCL, *Nová kronyka česká* IV, ed. Jiří RAK, Praha 2007, s. 81 (dostupné online: http://www.acecs.cz/media/rak_pelcl_nkc_iv_sec.pdf [cit. 2016-09-14]).

než dvě stě let pouze v rukopise, a také proto převládal i nadále výklad vycházející ze SLČ.

Změnu přinesl až František Palacký, který v roce 1870 napsal: „Obyčejně má se za to, že Hus loučil se s hradu Krakovce s Čechami; my však nenalezše na to nížádného starého důkazu, ze mnohých příčin domýšlíme se nyní raději, že z Prahy a ne s Krakovce vydal se na osudnou cestu svou.“¹⁵⁶ Poté nacházíme informaci o Husově odchodu do Kostnice z Prahy, prezentovanou už jako fakt, také u některých dalších autorů – například u Václava Flajšhane, jenž dokonce přinesl i mapku předpokládané Husovy cesty z Prahy,¹⁵⁷ či u Františka Lützowa.¹⁵⁸ V rozměrné monografii Václava Novotného, která se stala výchozím bodem a oporou pro další bádání, ale tento výklad odezvu nenašel,¹⁵⁹ a proto pozdější čeští autoři opět vycházeli ze zprávy starého letopisce a obvykle uváděli, že se Hus vydal na cestu z Krakovce.

V německé historiografii se Praha jako místo odchodu mistra Jana na kostnický koncil opakovaně objevovala už před zveřejněním výše citované Palackého úvahy. Ve svých pracích ji v té době uvádějí kupříkladu Ludwig Heller,¹⁶⁰ August Neander¹⁶¹ či Bernhard Czerwenka, v Rakousku a Německu působící teolog a historik českého původu.¹⁶² Na ně pak navazovala řada dalších badatelů, z nichž uvedme alespoň Gottharda Victora Lechlera.¹⁶³ Autor moderní německé husovské monografie Peter Hilsch byl zdrženlivější a k místu Husova odjezdu se ve svém díle nevyjádřil.¹⁶⁴ Pochybnosti o správnosti krakovské lokalizace počátku Husovy cesty do Kostnice byly stále přítomny i u některých českých historiků. Například v jedné z pozdních prací Františka Michálka Bartoše čteme, že Hus se svými průvodci a s posly pražské univerzity vyjel do Kostnice *pravděpodobně* z Krakovce.¹⁶⁵ Přední současný husitolog Petr Čornej se dokonce ve svých textech – podobně jako P. Hilsch a někteří další zahraniční autoři – v souvislosti s Husovým odjezdem o Krakovci vůbec nezmiňuje. Jak v syntéze o období let 1402–1437, tak v popularizačních přehledech českých dějin obezřetně uvádí pouze dataci Husova odchodu, a nikoli konkrétní místo.¹⁶⁶

156) František PALACKÝ, *Dějiny doby husitské* I, Praha 1870, s. 182, pozn. 264. Pod názvem *Dějiny doby husitské* I–III vycházelo v letech 1870–1872 druhé vydání třetího dílu *Dějin národu českého*. Hodslavic-ký rodák přikročil přednostně k novému vydání právě této části svého monumentálního díla proto, že k ní měl nejvíce doplňků a oprav a obával se blízké smrti.

157) V. FLAJŠHANS, *Mistr Jan řečený Hus z Husince*, s. 366–369 (mapka na s. 369); Týž, *M. Jan Hus*, s. 325.

158) František LÜTZOW, *The Life and Times of Master John Hus*, London – New York 1909, s. 186 a 208.

159) Srov. V. NOVOTNÝ, *M. Jan Hus* I/2, s. 353–354.

160) Ludwig HELLER, *Hieronymus von Prag*, Lübeck 1835, s. 46.

161) August NEANDER, *Allgemeine Geschichte der christlichen Religion und Kirche* VI, Hamburg 1852, s. 423.

162) Bernhard CZERWENKA, *Geschichte der evangelischen Kirche in Böhmen* I, Bielefeld – Leipzig 1869, s. 94.

163) Gotthard Victor LECHLER, *Johannes Hus. Ein Lebensbild aus der Vorgeschichte der Reformation*, Halle 1889, s. 73.

164) Srov. P. HILSCH, *Johannes Hus*, s. 246.

165) František Michálek BARTOŠ, *Reformní program M. Jana Kardinála z Rejštejna, vyslanec Karlovy university pro koncil kostnický*, Jihočeský sborník historický 38, 1969, s. 99–118, zde s. 101.

166) Srov. P. ČORNEJ, *Velké dějiny* V, s. 156, či např. Týž, *České dějiny. Výpravná historie českých zemí*, Brno 2012, s. 60.

Nutno ovšem podotknout, že žádný z uvedených autorů, kteří měli pochybnosti o Husově odjezdu do Kostnice z Krakovce, nezpochybňoval samotný Husův pobyt na Leflově hradě.

V jubilejním roce 2015 se už zdálo, že byl nastíněný problém definitivně vyřešen. Jan Krško totiž ve svých textech, na vědeckých konferencích i v médiích zveřejnil informaci, že učinil nový objev, který dokládá, že Hus do Kostnice odcestoval z Prahy.¹⁶⁷ Oním objevem měla být věta *Recessus Magister Johannes Hus de Praga ad Constanciam* v rukopise Knihovny Národního muzea se signaturou VIII F 38, jenž jako jediný dochovaný obsahuje úplné znění slavné relace Petra z Mladoňovic. Krško soudil, že „informace nebyla s největší pravděpodobností dodatečným vpiskem, nýbrž autorovým shrnutím předchozího odstavce“, a podívoval se nad tím, že ji „dosavadní edice vynechaly“.¹⁶⁸

Tento výklad jsem však podrobil kritické reflexi ve své recenzi na Krškovu knihu.¹⁶⁹ Upozornil jsem na skutečnost, že ona věta ve skutečnosti zní *Hic co[n]tinuat[ur] recessus Magistri Joha[n]nis Hus de Praga ad Co[n]stanciam*¹⁷⁰ a že se jedná o uvozující poznámku písaře, který asi ve čtyřicátých letech 15. století (podle chronologického určení Václava Novotného) text Mladoňovicovy zprávy spolu s dalšími materiály opisoval.¹⁷¹ Rovněž jsem poukázal na fakt, že věta byla již třikrát edičně zpřístupněna,¹⁷² a nejde tedy o nový objev. Jan Krško následně svůj přepis citované poznámky opravil a uznal, že „autor věty nemusel vycházet z poznatků Petra z Mladoňovic“, i nadále se ale domnívá, že informace je „zpřesněním předchozího odstavce“, a nově připojuje tvrzení, že opisovač „jistě reflektoval všeobecné vědomí o místě posledního Husova českého působiště“.¹⁷³

Že je tato domněnka mylná, jednoznačně vyplývá z první části našeho příspěvku. Redaktor textu F SLČ, který opakovaně uvádí Husův odjezd z Krakovce, v době porřízení opisu Mladoňovicovy relace zcela jistě žil, a asi dokonce pamatoval i konec vlády Václava IV. Je tedy zřejmé, že kolem poloviny 15. století ani v předchozích

167) Srov. např. anotaci Krškovy knihy *Pět životů Jana Husa na Krakovci*: http://www.cupress.cuni.cz/ink2_ext/index.jsp?include=podrobnosti&id=256532 [cit. 2016-09-14]. Z četné starší literatury uvádějí Husův odjezd do Kostnice z Prahy, na niž mohl navázat, přitom Krško registruje pouze třetí vydání třetího dílu Palackého *Dějiny národu českého* z roku 1877 – srov. odkazy v následující poznámce a J. KRŠKO, *Otazníky* (2016), s. 120.

168) J. KRŠKO, *Pět životů*, s. 13; Týž, *Otazníky* (2015), s. 120.

169) D. KOZLER (rec.), *Pět životů*, s. 238–239.

170) KNM, sign. VIII F 38 (M), pag. 20.

171) Upřesnění Novotného orientační datace vzniku muzejního rukopisu VIII F 38 by v budoucnu mohla přinést filigranologická analýza tohoto papírového kodexu.

172) *Geschichtschreiber der husitischen Bewegung in Böhmen I*, ed. Konstantin HÖFLER, Wien 1856, s. 111–289, zde s. 121; *Historické spisy Petra z Mladoňovic*, s. 29; v ostatních edicích Mladoňovicovy relace ani v jejích překladech do češtiny větu nenajdeme právě proto, že se nejedná o text Petra z Mladoňovic, nýbrž o poznámku opisovače (srov. též dále v hlavním textu). Třetí edicí, v níž byla poznámka otištěna, je Novotného vydání Husovy korespondence, neboť v rukopise po citované větě následuje Mladoňovicův opis dvou listů Jana Husa spjatých s jeho odchodem do Kostnice – viz *M. Jana Husi korespondence a dokumenty*, s. 205–206.

173) J. KRŠKO, *Otazníky* (2016), s. 120. V anglickém resumé studie (s. 124) ovšem opět čteme původní nesprávný přepis věty, stejně jako mylné tvrzení, že „sentence was not found in any edition of his [tj. Mladoňovicovy] work“.

desetiletích žádný obecně sdílený poznatek o Husově odjezdu do Kostnice z Prahy neexistoval. Letopiscův výklad o Husově době se opírá o zprávy a vyprávění přímých pamětníků, a má proto značnou pramennou hodnotu. V této souvislosti je velice zajímavá okolnost, že se konkrétní údaj o místě Husova odjezdu poprvé objevuje zrovna v textu F SLČ, jehož redaktor se při výkladu o událostech kolem Dekretu kutnohorského odkazuje na svědectví mistra Jana z Příbrami. Byl to totiž právě tento Husův bývalý žák, kdo se 18. září 1414 dostavil do Karlovy koleje před tehdejšího rektora vysokého učení Havla z Úterý, aby jménem Jana Husa požádal o vyhotovení notářského instrumentu obsahujícího usnesení z 27. září 1409, jímž univerzita pojala Dekret kutnohorský do knihy univerzitních statut.¹⁷⁴ Mistr Příbram byl v té době Husovým oddaným stoupencem a pomáhal mu s přípravami na kostnický koncil. Připomeňme také, že byl někdejším spolužákem Petra z Mladoňovic – v roce 1409 oba determinovali ve stejný den, a jejich promotor Jan Hus jim dokonce adresoval společnou rekomendaci.¹⁷⁵ V případě, že starý letopisec měl informaci o Husově odjezdu z Krakovce skutečně od Jana Příbrama, by tedy tento údaj měl nezpochybnitelnou váhu. Tyto úvahy však nepřekračují hranici pouhé hypotézy, a proto je třeba přistoupit k detailní analýze ostatních pramenů, v první řadě již vzpomínané Mladoňovicovy relace.

Zaměříme se nejprve na genezi příslušné pasáže Petrova díla. Budeme přitom respektovat rozlišení tří redakcí této relace, s nímž přišel Zdeněk Fiala¹⁷⁶ a které pak přijal Ivan Hlaváček¹⁷⁷ i Pavel Spunar.¹⁷⁸ Zatímco předpokládaná nejstarší redakce (1415) se nedochovala vůbec, redakci druhou (rovněž 1415) máme v kompletní podobě k dispozici alespoň v německém překladu, poprvé vydaném v roce 1529.¹⁷⁹ O Husově odchodu do Kostnice se v něm píše: *Nach solchen ergangenen geschichten hat Magister Johann Huß seinen weg gen Costnitz zuziehen furgenommen auff Dornstag vor sanct Gallen tag nach Christi geburt M CCCC ynn XIII iare. Mit yhm*

174) Přednesené žádosti bylo vyhověno a vzniklý notářský instrument, nyní uložený v Archivu Univerzity Karlovy, fond Listiny, sign. I/68 (M) a v podobě kritické edice zpřístupněný V. Novotným (*M. Jana Husi korespondence a dokumenty*, s. 199–202, č. 83), nám dnes poskytuje nejspolehlivější znění Dekretu, jehož originál se nedochoval. Téhož dne byl na Husovu žádost, zprostředkovanou opět Janem Příbramem, vyhotoven ještě jeden notářský instrument, tentokrát ověřující usnesení univerzitní obce z 15. června 1410, jímž protestovala proti spálení knih Johna Wyclifa. Dokument je uchováván v Archivu Univerzity Karlovy, fond Listiny, sign. I/69 (M).

175) Český překlad této promoční řeči, pronesené na téma *Forcia adversis opponite pectora rebus*, recentně vydaly (i se stručným úvodním komentářem a s odkazy na rukopisné dochování i edice latinského textu) brněnské filoložky Jana Nechutová a Jana Fuksová. *Mistr Jan Hus v polemice a za katedrou*, edd. Jana NECHUTOVÁ – Jana FUKSOVÁ, Brno 2015 (= Spisy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity 431), s. 82–88.

176) Zdeněk FIALA, *O životě a díle M. Petra z Mladoňovic*, in: *Petra z Mladoňovic Zpráva o mistru Janu Husovi v Kostnici*, ed. František Heřmanský, Praha 1965, s. 9–30, zde s. 16–18.

177) *Ze zpráv a kronik doby husitské*, ed. Ivan HLAVÁČEK, Praha 1981, s. 9–10 (na s. 23–159 je pak otištěno dosud nejnovější české vydání Mladoňovicovy relace, důsledně vycházející z Heřmanského překladu uvedeného v předchozí poznámce).

178) Pavel SPUNAR, *Repertorium auctorum Bohemorum proventum idearum post Universitatem Pragensem conditam illustrans I*, Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk – Łódź 1985 (= Studia Copernicana 25), s. 261.

179) *Historické spisy Petra z Mladoňovic*, s. 150–221.

*sind gezogen die edlen herren, herr Wentzel von Duba vnd herr Hans von Clum. Vnd als er Freytags nach Galli mit gedachten herren ist gen Nurmberg kommen, ist nach essenszeyt ein magister zu yhm kommen, mit namen Albertus, pfarrherr zu Sanct Sebald, vnd hat begert freuntlich mit yhm zu reden.*¹⁸⁰

Ve třetí redakci z let 1416–1417 Mladoňovic své dílo upravil a obohatil o řadu dalších inzerovaných dokumentů. To se projevilo i na právě citovaném úryvku. Mezi zprávu o Husově odjezdu do Kostnice a informaci o příjezdu do Norimberka byly vloženy dva Husovy listy spjaté s jeho odchodem a každý z nich byl uveden stručným komentářem Petra z Mladoňovic.¹⁸¹ Zhruba o tři desetiletí později pak neznámý písař celou třetí redakci opsal do zmíněného muzejního rukopisu. Zde ji však nenajdeme jako jeden souvislý text, je totiž – slovy Václava Novotného, který podal podrobný popis tohoto kodexu¹⁸² – „všelijak přeházena a rozličnými jinými kusy promíchána“. I proto písař svůj opis opatřil četnými poznámkami a vysvětlivkami, které jsou od ostatního textu odlišeny červenou barvou písma, a to je také případ výše citované věty o Husově odchodu z Prahy do Kostnice. Tyto písařovy poznámky tedy završily vysledovatelný textový vývoj Mladoňovicovy relace.

V případě námi rozebírané partie je její finální podoba následující: *Illis omnibus, sicut prefetur, prehabitis, dictus M. Johannes Hus in comitiva nobilium dominorum Wenceslai de Duba et Johannis de Chlum veniendi Constanciam iter arripuit, et hoc feria quinta ante festum sancti Galli, anno domini M^oCCCCXIII^o. // Hic continuatur recessus Magistri Johannis Hus de Praga ad Constanciam [podtržené psáno červeně] // *Sequitur litera copie, quam ante recessum suum Magistro Martino sigillatam dimiserat, insinuans eidem, ne eandem apperiat, nisi certus fuerit de hoc, quod sit morte quacunque preoccupatus, que sequitur in hec verba: Následuje dopis Martinovi z Volyně červeně nadepsaný slovy *Secretum finale M. Martino*, dále čteme úvodní komentář k druhému dopisu, adresovanému Husovým věrným stoupencům v Praze, a jeho text a až poté je zařazen výklad o dění po příjezdu do Norimberka (opět s červeným nadpisem).*¹⁸³*

Provedený rozbor potvrdil, že podtržená věta původně součástí Mladoňovicovy relace nebyla, a to ani v její třetí redakci, a že byla do jejího textu dodatečně vložena až opisovačem před polovinou 15. století. Abychom si mohli udělat konkrétnější představu o výpovědní hodnotě rozebírané poznámky, je třeba nejprve určit, jakou funkci v textu plní. Při podrobnějším zkoumání muzejního rukopisu zjišťujeme, že písařovy poznámky vepsané červeně do textu relace lze podle funkce rozdělit

180) Tamtéž, s. 153.

181) Tato podoba je zachycena ve starém tisku vydaném s předmlouvou Martina Luthera pod názvem *Epistolae Qvaedam Piissimae et eruditissimae Johannis Hus, Vitembergae 1517*, fol. B5v–B8v. Tento tisk obsahuje jen část Mladoňovicovy zprávy (do fol. C8v), další text už je jiný. Podrobný popis tisku podal Václav Novotný – viz *Historické spisy Petra z Mladoňovic*, s. XXVIII–XXXI, jeho rozlišování redakcí relace je ale dnes už překonané.

182) *M. Jana Husi korespondence a dokumenty*, s. XXIII–XXVI (citát na s. XXIII); *Historické spisy Petra z Mladoňovic*, s. XLVII–LI.

183) KNM, sign. VIII F 38 (M), pag. 20–23. Pro větší přehlednost zde i v následujících citacích z Mladoňovicovy relace upouštím od rozepisování zkratk a text přebírám z edice *Historické spisy Petra z Mladoňovic*, zde s. 29–31.

do několika skupin, z nichž nejdůležitější jsou pro nás dvě. První, výrazně početnější skupinu tvoří stručné (většinou heslovité) nadpisy dílčích úseků textu (např. *De instigatore Palecz, Recessus pape* či *Protestacio*), jež jsou psány in margine nebo na volných částech jinak popsaných řádků. Druhou skupinu pak představují záhlaví rozsáhlých částí textu, která dávají relaci určitou strukturu a mezi něž patří i námi rozebíraná věta.

Tato záhlaví jsou si velmi blízká po stránce grafické i formulační. Na rozdíl od dílčích nadpisů jsou všechna psána na samostatném řádku či řádcích, až na jednu výjimku mají větnou povahu a většinou obsahují slovesné tvary jako *incipitur*, *secuntur* či (v případě naší poznámky) *continuatur*. Čtenáři předestírají, co se v následující části relace dočte. Konkrétně věta *Hic continuatur recessus Magistri Johannis Hus de Praga ad Constanciam* uvozuje ten úsek Mladoňovicova díla, v němž jsou – převážně formou inzerovaných dokumentů – přiblíženy Husovy přípravy na cestu, její průběh a první týdny pobytu v Kostnici (s. 20–29 rukopisu).¹⁸⁴ Na s. 29 pak následuje další záhlaví – *Processus ad captivitate incipitur, per quem modum ortus est*, Františkem Heřmanským zjednodušeně přeložené jako *O Husově uvěznění*. To se vztahuje na s. 29–52, kde je – opět převážně formou vložených dokumentů – vylíčen Husův pobyt v žaláři až do prvního slyšení.¹⁸⁵

Důležité přitom je, že opisovačovy uvozuující poznámky nejsou vždy jen strohým, nezaujatým předesláním obsahu následujícího textu. Někde se totiž zřetelně ozývá i písařova subjektivní interpretace popisovaných událostí. Jedná se především o poznámku na s. 140 rukopisu,¹⁸⁶ jež uvozuje třetí část relace (podle Palackého členění) a zní *Secuntur audiencie dicte, sed veraciter non audiencie, sed derisiones et blasfemie*, tj. *Následují údajná slyšení, ve skutečnosti však výsměchy a urážky*.¹⁸⁷ Obdobná opisovačova poznámka se v rukopise nachází na s. 152, uvozuje zde čtvrtou část relace a jako jediná ze všech záhlaví nemá větnou povahu: *Ultima audiencia dicta veriusque derisio*.¹⁸⁸

Když František Palacký v rámci přípravy své edice rozdělil Mladoňovicovo dílo na pět částí,¹⁸⁹ učinil tak právě na základě většiny písařových záhlaví v muzejním rukopise. Námi rozebíranou poznámku si však jako předěl nevybral, a tak se celý úsek textu, který uvozuje (tj. s. 20–29 rukopisu), stal v Palackého pojetí, respektovaném i pozdějšími editory, součástí první části relace (s. 15–29). Citované záhlaví tak bylo vlastně „poníženo“ na úroveň první skupiny poznámek, a proto

184) *Historické spisy Petra z Mladoňovic*, s. 29–37.

185) Tamtéž, s. 37–71.

186) Tamtéž, s. 72.

187) Užívám zde nepublikovanou práci Josefa VALENTY, *Petra z Mladoňovic Relatio. Stylistický rozbor*, diplomová práce obhájená na FF MU, Brno 2015, s. 32, který v případě této věty bystře revidoval nepřesný starší překlad F. Heřmanského. Ten zněl: „Následují slyšení slovem, ale vpravdě výsměchy a urážky“. Viz *Petra z Mladoňovic Zpráva*, s. 125, a *Ze zpráv a kronik doby husitské*, s. 90.

188) V Novotného edici ji najdeme pouze v textově kritickém aparátu, neboť editor čtvrtou část relace po Palackého vzoru nadepsal nepůvodně *De audiencia die 8. Junii*. Viz *Historické spisy Petra z Mladoňovic*, s. 83.

189) *Documenta*, s. 237–324. Palackého umělé rozdělení relace na pět částí se stále používá, ač dodnes nevíme, nakolik odpovídá skutečnému záměru Petra z Mladoňovic.

se ve většině edic neobjevuje, stejně jako v nich nenajdeme četné opisovačovy marginální poznámky.

Rozebíraná věta tedy zcela jistě není shrnutím ani zpřesněním předchozího odstavce (ač obsahově k němu má blízko), nýbrž uvedením následující části textu, jak jsem upozornil už dříve.¹⁹⁰ Jediným místem z příslušné části relace, na něž může formulace o Praze odkazovat, je přitom výše již zmíněný Husův list na rozloučenou adresovaný všem jeho věrným stoupencům.¹⁹¹ Mistr Jan jim vzkazuje, že se již *vypravil na cestu bez klejtu*, a vyjadřuje obavy, že v Praze ho před jeho smrtí už nikdy nevidí. Vzhledem k charakteru některých jiných záhlaví, která byla výše citována, je možné, že opisovačova formulace o odchodu do Kostnice z Prahy nepřináší žádnou novou, z nám neznámého pramene čerpanou informaci, nýbrž pouze odráží jeho subjektivní interpretaci Husova nejednoznačného dopisu. I mezi badateli ostatně dlouhodobě panuje nejistota o tom, kde byl zmíněný list sepsán – zda v Praze, nebo na Krakovci.¹⁹²

Jan Krško se ve svých pracích snaží doložit, že Hus delší dobu před odjezdem do Kostnice pobýval v Praze. Robert Novotný však oprávněně napsal, že Krškovy domněnky jsou „zčásti velmi problematické (např. potřeba odborného zázemí pro přípravu na kostnické klání, nutnost osobní přítomnosti při vyřizování dokladů o pravověrnosti) či jednoznačně mylné (že Praha byla vhodnějším místem pro převzetí glejtu než odlehle šlechtické sídlo)“.¹⁹³ Po konfrontaci s prameny navíc zjišťujeme, že i zmíněná Krškova tvrzení o Husově osobní přítomnosti při pořizování

---

190) Toho, že poznámka *Hic continuatur recessus Magistri Johannis Hus de Praga ad Constanciam* je záhlavím následujícího textu, si byl dobře vědom i editor Václav Novotný (*Historické spisy Petra z Mladoňovic*, s. 29), nelogicky ji ale vztahoval jen na Husův dopis M. Martinovi z Volyně (*M. Jana Husi korespondence a dokumenty*, s. 205–206), v němž se o Praze nehovoří a který je už uveden Mladoňovicem (*Sequitur litera copie ... in hec verba*) i nadepsán písařem (*Secretum finale M. Martino*) – srov. doslovnou citaci v hlavním textu mého příspěvku.

191) KNM, sign. VIII F 38 (M), pag. 21–22. V edici: *Historické spisy Petra z Mladoňovic*, s. 30–31.

192) Tyto pochybnosti dobře ilustruje opět dílo Husova životopisce Václava Novotného. Ten ve své edici mistrovy korespondence (*M. Jana Husi korespondence a dokumenty*, s. 206, č. 87), vydané v roce 1920, uvádí u zmíněného listu jako místo vzniku s otazníkem Prahu, zatímco ve druhém svazku své monografie (V. NOVOTNÝ, *M. Jan Hus 1/2*, s. 353), publikovaném o rok později, píše, že se Jan rozloučil s Pražany veřejným listem z Krakovce. Rozpaky vyvolává také skutečnost, že dopis je datován *post festum sancti Wenceslai*, neboť od Mladoňovice i Mikuláše z Drážďan víme, že Hus do Kostnice odjel až 11. října. V. NOVOTNÝ, *Listy Husovy*, s. 43, nabízí toto poněkud kostrbaté vysvětlení: „Jediný výklad mohl by být ten, že Hus původně chtěl vyjeti o několik dní dříve a napsal tento list brzo po sv. Václavu, byl však nějak nucen odjezd odložit.“ Není ale bez zajímavosti, že ačkoli se list dochoval hned ve čtyřech rukopisech (a také ve výše zmíněném starém tisku z roku 1537, jehož předlohou byl další rukopis), dataci uvádí jen manuskript muzejní – srov. *M. Jana Husi korespondence a dokumenty*, s. 209. Je proto třeba brát v potaz i možnost, že tato problematická datace nemusí být správná. Dodejme ještě, že nepovšimnut dosud zůstává zajímavý fakt, že obsahově posunutý ohlas této informace se ozývá v pozdních textech Starých letopisů českých. Tak text T, zachycený v osekém rukopise z poslední čtvrtiny 16. století (NK ČR, sign. Osek 95 (M), fol. 21r–21v), uvádí, že v roce 1414 *před svatým Václavem poslal král Zikmund Uherský znamenité pány k mistru Janovi Husovi zůva [sic!] jeho, aby se vypravil do Konstanci k očistění jména svého*. V textu L, zkompilem na počátku 17. věku, se pak dočteme, že *mistr Jan Hus vyjel do Konsta[n]ci léta MCCCCXIII před s[vatým] Václa[vem]*, viz KNM, sign. III B 12 (M), fol. 20r.

193) R. NOVOTNÝ (rec.), *Pět životů*, s. 175. Na to, že „důvody mistrova podzimního setrvání v Praze nepůsobí zcela přesvědčivě“, upozornil i V. POHANKA (rec.), *Pět životů*, s. 340.

potřebných dokladů je třeba zařadit do kategorie jednoznačně mylných. Rakovnický archivář například uvádí, že mistr Jan si 1. září 1414 osobně vyřizoval potvrzení o pravověrnosti od pražské univerzity.¹⁹⁴ Tuto informaci Krško bez ověření převzal z knihy Františka Šmahela,¹⁹⁵ jejíž autor se ovšem přehlédl. Notářsky ověřený dokument, na nějž se odkazuje, totiž nese datum 1. září 1411, a nikoli 1. září 1414.¹⁹⁶ Rok 1411 je přitom nepochybně správný – odpovídá mu čtvrtá indikce, druhý rok pontifikátu Jana XXIII., rektorát Šimona z Tišnova i jiné datovatelné údaje.¹⁹⁷ Další potřebné dokumenty, jak už víme, Husovi na univerzitní půdě opatřil 18. září 1414 Jan Příbram.

Dále Krško tvrdí, že „mistra přítomnost v Praze je nezpochybnitelná také 20. září v době konání zemského soudu“.¹⁹⁸ I tento omyl je třeba uvést na pravou míru. Jan Hus se někdy v druhé polovině září či na počátku října 1414 svým listem, opatřeným vlastní pečetí, obrátil na české pány shromážděné tehdy spolu s pražským arcibiskupem Konrádem z Vechty v klášteře sv. Jakuba na Starém Městě pražském. Žádal je, aby se arcibiskupa Konráda veřejně dotázali, zda ví o nějakém jeho bludu nebo kacířství. A pokud neví, nechť je mu o tom vydáno zpečetěné osvědčení.¹⁹⁹ Literatura obvykle ono shromáždění ztotožňuje se zasedáním zemského soudu.²⁰⁰ To se konalo vždy o suchých dnech, které v září 1414 připadly na 19., 21. a 22. září,²⁰¹ a ve dnech následujících (celkem dva týdny).²⁰² Shromáždění šlechtici Husovi vyhověli a Konrád jim odpověděl, že *nevie ničiadného kacierstvie ani bludu na mistra Husi*. Toto arcibiskupovo stanovisko pak bylo vloženo do svědeckého listu českých šlechticů, jenž byl vydán 7. října 1414 a k němuž své pečeti přitiskli Čeněk z Vartenberka, Boček z Kunštátu a Vilém Zvířetický z Vartenberka.²⁰³ Z něj je zcela zřejmé, že Husova žádost byla skutečně písemná a že mistr Jan na shromáždění přítomen nebyl: *poctivý mistr Jan Hus poslal jest list svůj nám, když sme byli v obecne radě s mnoha jinými pány...*

Od vydání citovaného listu se odvíjí také Krškova domněnka, že Hus 7. října byl v Praze. Můžeme se prý „více než domnívat, že Jan Hus chtěl mít o způsobu

194) J. KRŠKO, *Pět životů*, s. 14–17; Týž, *Otazníky* (2015), s. 121–122; Týž, *Otazníky* (2016), s. 120–122.
195) F. ŠMAHEL, *Jan Hus*, s. 176.

196) *Historické spisy Petra z Mladoňovic*, s. 61–64.

197) Srov. např. M. BLÁHOVÁ, *Historická chronologie*, s. 501; Josef GELMI, *Papežové. Od svatého Petra po Jana Pavla II.*, Praha 1994, s. 145 a 314; *Dějiny Univerzity Karlovy I. 1347/48–1622*, ed. Michal Svatoš, Praha 1995, s. 291.

198) J. KRŠKO, *Pět životů*, s. 14; Týž, *Otazníky* (2015), s. 121; Týž, *Otazníky* (2016), s. 120.

199) Údaje o nedochované Husově žádosti snesl Václav Novotný: *M. Jana Husi korespondence a dokumenty*, s. 202, č. 84. O listu mistra Jana se zmiňuje i Petr z Mladoňovic, viz *Historické spisy Petra z Mladoňovic*, s. 28.

200) Srov. Bohdan ZILYNSKYJ, *Česká šlechta a počátky husitství (1410–1415)*, Jihočeský sborník historický 48, 1979, s. 52–65, zde s. 63, pozn. 63.

201) M. BLÁHOVÁ, *Historická chronologie*, s. 541.

202) Zdeňka HLEDÍKOVÁ – Jan JANÁK – Jan DOBEŠ, *Dějiny správy v českých zemích. Od počátků státu po současnost*, Praha 32007, s. 54.

203) Originál listu je dodnes uložen v Archivu Univerzity Karlovy, fond Listiny, sign. I/70 (M). Edičně jej nejlépe zpřístupnil Václav NOVOTNÝ, *Hus v Kostnici a česká šlechta. Poznámky a dokumenty*, Praha 1915, s. 42–43, č. 1.

koncipování písemnosti bezprostřední informace“.²⁰⁴ Ani v tomto případě ale nemůžeme dát rakovnickému badateli za pravdu. Víme přece, že obdobné záležitosti vyřizovali jménem Husovým jeho spolupracovníci. Nešlo přitom jen o zmiňovaného Jana Příbrama a opatření notářských instrumentů obsahujících klíčová usnesení pražské univerzity. Dokonce i známé dobrozdání pražského inkvizitora Mikuláše vyjednal bez osobní přítomnosti mistra Jana jeho právní zástupce Jan z Jesenice.²⁰⁵ Toho ostatně Jiří Kejř pokládá i za iniciátora akce popsané v předchozím odstavci.²⁰⁶

Ve skutečnosti tedy doklady Husovy přítomnosti v hlavním městě v průběhu září či na počátku října 1414 postrádáme. Je proto možné, že z Prahy, kde pobýval asi od 6. srpna (srov. třetí část našeho příspěvku), odjel již na přelomu srpna a září zpět na Krakovec, jak soudil Václav Novotný.²⁰⁷ O Husově odchodu z Prahy se v souvislosti s událostmi konce srpna a začátku září zmiňuje i Petr z Mladoňovic: *Qui quidem Magister Johannes Hus tot et tanta promissa et assecuracionum genera videns et audiens, rescripsit regi [tj. Zikmundovi Lucemburskému], quod utique ad dictum concilium wlt venire. Et antequam exiret de Praga, scripsit ante satis multos dies suas patentes intimaciones in latino, boemico et theutonico, quas in ianuis ecclesiarum katedralium, parrochialium, claustrorum seu monasteriorum et aliis pluribus locis iteratis vicibus affigi mandavit, insinuans publice, qualiter ipse wlt Constanciam venire et paratus ibidem de fide sua culibet publicam reddere rationem.*²⁰⁸ Zmíněný dopis adresoval Hus králi Zikmundovi 1. září 1414²⁰⁹ a veřejná vyhláška, jejíž znění v Mladoňovicově relaci následuje, byla sepsána 26. srpna 1414.²¹⁰ Citovaná Petrova formulace, jež ušla pozornosti Jana Krška i dalších badatelů, ale není jednoznačná, a je tudíž stejně tak možná interpretace, že se zmínka o Praze vztahuje až k martyrově říjnovému odjezdu do Kostnice.

Tomu, že se Hus vypravil na koncil z Leflova hradu, se zdá odporovat zajímavá replika Zikmunda Lucemburského, kterou též nacházíme přímo v textu Mladoňovicovy relace. V závěru druhého Husova kostnického slyšení, konaného 7. června 1415, uherský a římský král prohlásil: *Audias Johannes Hus! Dixerunt aliqui, quod primo post XV dies captivitatis tue tibi salvum conductum dedissem. Ego dico, quod non est verum, quia ego volo probare cum principibus et aliis quam pluribus, quod ego dedi tibi salvum conductum eciam prius quam de Praga exivisti, et eciam mandavi ibidem dominis Wenceslao et Johanni, ut te adducerent et assecurent, ut libere te venientem ad Constanciam non opprimerent, sed ut tibi publicam darent*

204) J. KRŠKO, *Pět životů*, s. 14; Týž, *Otazníky* (2015), s. 121; Týž, *Otazníky* (2016), s. 121.

205) *Historické spisy Petra z Mladoňovic*, s. 57–59.

206) J. KEJŘ, *Husův proces*, s. 139 a 179, pozn. 27.

207) V. NOVOTNÝ, *M. Jan Hus* 1/2, s. 348–349, a *M. Jana Husi korespondence a dokumenty*, s. 192–199, č. 75–81.

208) *Historické spisy Petra z Mladoňovic*, s. 26.

209) *M. Jana Husi korespondence a dokumenty*, s. 197–199, č. 81 (datace in die sancti Egidii). V edici citované v předchozí poznámce uvádí Novotný omylem 12. září.

210) *Historické spisy Petra z Mladoňovic*, s. 26–27 (*Datum dominico proximo post festum sancti Bartholomei*).

*audienciam, ut possis de fide tua respondere.*²¹¹ Jakkoli však může zmínka o Husově vyjití z Prahy působit na první pohled závažně, záhy zjišťujeme, že celý výrok je jen časovou i místní fabulací. Zikmund se svým vyjádřením, formálně proneseným k Husovi, ve skutečnosti ale adresovaným koncilním otcům a celému auditoriu, snaží své posluchače přesvědčit, že glejt dal mistru Janovi ještě před jeho odchodem na koncil a že mu jej dal v Praze (povšimněme si slůvka *ibidem*, jež může odkazovat jedině na Prahu).²¹² Víme ale, že Zikmundův glejt byl vydán až 18. října 1414, a to ve Špýru.²¹³ Je ostatně otázka, zda Lucemburk, jehož pozornost byla na podzim 1414 upřena k cášské korunovaci, místo Husova odchodu vůbec znal.

Další možnost výkladu o posledních týdnech Jana Husa v Českém království nabízí ve své husovské monografii František Šmahel. Podle něj napsal Hus list M. Martinovi z Volyně i veřejný dopis na rozloučenou počátkem října před odchodem z Prahy na Krakovec a do Kostnice pak výprava vyrazila 11. října z Leflova hradu.²¹⁴ Tato interpretace se opírá o dataci druhého zmíněného listu *post festum sancti Wenceslai*.²¹⁵ Pak bychom ovšem výše rozebíranou písarovu poznámku z muzejního rukopisu o odchodu mistra Jana z Prahy do Kostnice mohli vztáhnout právě k přelomu září a října. Podle tohoto pojetí by tehdy Hus ukončil svůj poslední pobyt v Praze, jímž přerušil působení na Krakovci, a odebral by se opět na tento středočeský hrad, ležící na cestě do Kostnice.²¹⁶ Odtud by se potom vydal na koncil. Jak vidno, reálných výkladů, pro něž lze najít oporu v pramenech, je hned několik.

Shrňme tedy: Hypotéza, podle níž Jan Hus odjel do Kostnice 11. října 1414 z Prahy, je legitimní a v českém dějepisectví má hluboké kořeny, sahající až do 16. století. V pramenech pro ni lze nalézt dílčí indicie, písarovu poznámku z muzejního rukopisu Mladoňovicovy relace, udávající jako místo odchodu Prahu a edičně poprvé zpřístupněnou už před sto šedesáti lety, však nemůžeme přijmout jako její potvrzení. Zpráva starého letopisce o Husově odjezdu do Kostnice z Krakovce totiž vylučuje možnost, že opisovač svou poznámku zachytil všeobecně známý fakt. Podrobným zkoumáním muzejního rukopisu bylo navíc zjištěno, že se v případě písarovy věty jedná o uvedení následující části textu a že formulace o Praze může být pouze subjektivní opisovačovou interpretací Husova listu Pražanům na rozloučenou.

211) *Historické spisy Petra z Mladoňovic*, s. 81. Také tato pasáž unikla pozornosti historiků zabývajících se problematikou Husova odchodu do Kostnice a nevyjádřil se k ní ani Petr ELBEL, *In tota christianitate non fuit maior hereticus quam iste. Král Zikmund a mistr Jan Hus*, in: Jan Hus 1415 a 600 let poté, edd. Jakub Smrčka – Zdeněk Vybíral, Tábora 2015 (= Husitský Tábora. Supplementum 4), s. 95–128, ačkoli citovaný výrok představuje zajímavý a cenný střípek do mozaiky Zikmundova vztahu k českému reformnímu mysliteli a zapadá do interpretace, kterou Elbel ve své studii podal.

212) Zřejmé je to i z německého překladu druhé redakce: *vnd ich sage, daß es nicht war ist, denn ich wills beweysen mit fursten vnd vil andern, daß ich dir sicher geleyte gegeben habe, auch ehe denn du zu Praga bist außgezogen. Auch hab ich da selbs befohlen herren Wentzeln von Duba vnd herrn Hansen von Clum, daß...* Viz *Historické spisy Petra z Mladoňovic*, s. 185.

213) Kritickou edici glejtu na základě všech známých rukopisů připravil Václav Novotný: *M. Jana Husi korespondence a dokumenty*, s. 209–210, č. 88.

214) F. ŠMAHEL, *Jan Hus*, s. 178.

215) Srov. pozn. 192.

216) Takřka strategickou polohu Krakovce aktuálně zdůraznil R. NOVOTNÝ (rec.), *Pět životů*, s. 176.

Také se ukázalo, že domnělé doklady Husovy přítomnosti v hlavním městě v září a na počátku října 1414 jsou mylné, což svědčí spíše pro správnost zprávy starého letopisce. Vyloučena ovšem není ani možnost, že Hus tehdy v Praze jistou dobu pobýval, na přelomu září a října se odebral zpět na Krakovec a odtud potom 11. října odjel na koncil. Otázka Husova odjezdu do Kostnice tak zůstává nadále otevřená a je třeba podrobit ji dalšímu zkoumání a odborné diskusi.

Závěr

Důkladná analýza a komparace pramenů ukázala, že výklad zpochybňující historicitu pobytu Jana Husa na Krakovci, s nímž v jubilejním roce 2015 vystoupil Jan Krško, vychází z příliš malé pramenné základny (např. v případě Starých letopisů českých se opírá jen o tři z celkem dvanácti textů obsahujících výklad o Krakovci), žádné nové objevy nepřináší a je zatížen mnoha chybami, omyly a nesrovnalostmi, což se odráží i na jeho závěrech. Přesto je třeba Krškovy podněty ocenit, neboť mezi odborníky vyvolaly diskusi o dosud neproblematizované epizodě Husova života a přispěly tak k jejímu hlubšímu poznání.

Mistr Jan Hus na Krakovci skutečně pobýval, a to nejspíše od července 1414, jak běžně uvádí literatura. Pochybnosti o tom, zda do Kostnice odcestoval právě z Krakovce, však nepostrádají relevanci a v české historiografii mají hluboké kořeny. Opisovačova věta z muzejního rukopisu Mladoňovicovy relace není novým objevem ani nedokazuje, že se Hus se svým doprovodem ve čtvrtek 11. října 1414 vypravil na koncil z Prahy. Absence dokladů Husovy přítomnosti v hlavním městě v září a na počátku října naopak svědčí spíše pro odjezd z Krakovce. Reálná je ovšem i třetí možnost – že Hus tehdy v Praze jistou dobu pobýval, na přelomu září a října se odebral zpět na Krakovec a odtud potom 11. října odjel na koncil. Tato otázka tak zůstává nadále otevřená. Alternativu, že mistr Jan před cestou do Kostnice dlel na Bechyni u Jindřicha Lefla z Lažan, prameny jednoznačně vylučují. Nasvědčují ale tomu, že Hus na Bechyni působil během svého jihočeského exilu, tj. v době, kdy hrad patřil Heraltovi z Kunštátu.

SUMMARY

New Questions and Current Research into the Stay of Jan Hus at Castle Krakovec

The 2015 anniversary of Jan Hus's death provided a new stimulus for research into the man. One of them was also the repeatedly published interpretation by Rakovník archivist Jan Krško that includes his significant doubts of the historicity of Hus's stay at Castle Krakovec in 1414 and offers other possibilities for his residence before undertaking the journey to Constance (Bechyně, Prague). Based on the presumed manuscript find giving the story of Petr of Mladoňovice (Knihovna Národního muzea, sign. VIII F 38), he claims that Hus left for the council from Prague.

The submitted contribution presents the current state of research, summarizes the discussions to this point, and uses the author's own work to build upon the current historiography. The treatise concentrates on four problematic circles: 1. The image of Hus's stay at Krakovec in the Old

Czech Annals; 2. Castle Bechyně as an alternative to Hus's stay at Krakovec; 3. The question of the chronology of the beginning of Hus's stay at Krakovec; 4. The localization of the point of departure for the Council of Constance. A thorough analysis and comparison of the sources showed Krško's doubts of the historicity of the residence of Jan Hus at Krakovec comes from an insufficient base in the sources (e.g. in the case of the Old Czech Annals he relies on only three of a total of twelve texts containing a commentary on Krakovec). He also does not present new information and made a number of errors that are reflected in his conclusions.

Jan Hus truly resided at Krakovec, most likely from July 1414, as is commonly stated in the literature. The doubts of whether he left for Constance from Krakovec do not lack relevance, but they are not a new topic. They have deep roots in Czech historiography reaching back to the 16th century and are very frequent in German historiography as well. The sentence from Mladoňovic's manuscript is not new and was already made accessible in three previous editions, nor does it prove that Hus set out with his retinue for Constance from Prague. The absence of evidence of Hus's presence in the capital city in September and at the beginning of October on the contrary rather testifies to a departure from Krakovec. However, there is a third possibility: that Hus then stayed in Prague for a certain time and went back to Krakovec at the end of September and beginning of October from where he left for the council on October 11. The exact timing thus remains a question. The sources clearly rule out the alternative that Hus stayed at Bechyně with Jindřich Lefl of Lažany just before his departure for Constance, but they do indicate that Hus was active in Bechyně during his South Bohemian exile (e.g. the time when the castle belonged to Herald of Kunštát).